קבלה · רמח״ל

פירוש מאמר אריכת ידי בצלותין

רבי משה חיים לוצאטו [הרמח"ל]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

פירוש מאמר אירמת ידי בצלותין

רבי משה חיים לוצאטו [הרמח"ל]

מקור הטקסט: ובלכתך בדרך

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/פירוש-מאמר-אירמת-ידי-בצלותין/
הקובץ נוצר ב־19 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

ות"ח (אד"ר, זוהר ח"ג, דף קל, סוף ע"א) כתיב, "אני ה' ראשון "את אחרונים" וכו' (ישעיה מא, ד); וכתוב אחר אומר, "אני ראשון ואני אחרון" (ישעיה מד, ו), ותראה, שבכאן אומר "ואת אחרונים אני הוא", ובזה האחר אומר "ואני אחרון". אך סוד הענין, הנה כבר שמעת שלשה זמנים יש ראש סוף ואמצע, שבהם נא' "אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים". והיינו כי הסוף הוא מה שבסוף הכל חוזר כל הרע לטוב, והאמצע הוא כל הזמן שיש הרע בעולם, קודם שבא הסוף שמחזיר כל הרע לטוב. אך זה צריך שתדע, שסוף האמצע הוא צריך להיות כולל בו כל האמצע, להכניס אל תיקון הסוף. ותבין כל זה בסוד ימי השבוע, שהם סדר סיבוב כל כללות ההנהגה, בסוד "שיתא אלפי שנין וחד חרוב", דהיינו אלף השביעי הוא הסופא והוא השבת, שלאחריו בא אח"כ חידוש העולם, בסוד השואת הראש והסוף, כמ"ש למעלה. אך (ע"כ שלו) [ע"ש יש לו] בין השמשות, שמכניס כל עניני החול לקדושת השבת. וכבר נתפרש זה בסוד "הואיל ואתקצאי בין השמשות" וכו'. כי הוא סוד היסוד הכולל כל עניני הזכר הצריכים לעבור ממנו אל הנוק'. ולכן בחוטם, שהוא התיקון הז', נכללים כל התיקונים הראשונים לצורך פעולה זאת - להביאם אל הסוף. וכל זה אפרט לך בפרט, ותשמע סודות גדולים נפלאות תמים דעים: ואקדים לך בתחלה הקדמה גדולה ורמה מאד מאד, ותראה עומק החכמה הנשגבה אשר אין לה קץ ותכלית, והבן מאד. וזאת ההקדמה היא מה שביאר הרשב"י זלה"ה במאמר אחד, שנכפל בשלושה מקומות בספר הזוהר. האחד הוא בפ' נח (דף סה ע"א), "אר"ש אירמת ידי בצלותין לעילא דכד רעותא עלאה לעילא לעילא" וכו'. והנה מרוב העלם הסוד הנשגב הזה לא אמרו אלא כמו בדרך תפלה גדולה, שכיוון בגלותו אותו להמשיך אורות חזקים ותיקונים גדולים מאד, כי הוא באמת מרום כל הסודות הגדולים מאד מאד, "סוד ה' ליריאיו ובריתו להודיעם":

הנה ראשית הכל צריך להבין ענין אחד היטב, והוא מהו המותר באמת לדרוש ולחקור בענין הספירות הקדושות, ומהו האסור. והנה בתיקונים אמרו (סוף תיקון כ"ב), "במופלא ממך אל תדרוש וכו' כתר עליון דא איהו שלימו דחמשין [שערי בינה] וכו' בגין דאיהו מקור דלית ליה סוף" וכו', א"כ היה נראה מכאן שאסור לדבר בכתר עליון, והרי אנו מדברים למעלה יותר הרבה. ואפילו את"ל שזה מדבר על הכתר העליון מן הכל, שהוא א"ק, הרי גם ממנו אנו מדברים הרבה מאד, מה שהיה אסור לנו. ועוד צריך להבין באמת, מהו האיסור בו, כיון שהוא אחת מן הספירות הנכנס במנין העשרה:

ועתה אבאר לך כל זה היטב בס"ד. הספירות הם הם מדותיו של א"ס ב"ה, מה שהוא פועל לפי ערך התחתונים, ולא פעולותיו מה שיהיה הוא פועל לפי עצמו. ודבר זה כבר

נתפרש במ"א בסוד חכמא דלא ידיעא. וע"כ הנה מצד רצותו לפעול לפי התחתונים, האציל אלו העשר ספירות. הרי יש בכאן מציאות אחת, דהיינו (הקרבותו) [התקרבותו] זה אל ענין התחתונים, והוא דבר מחודש ממנו, כי אינו מוכרח אליו, אלא תלוי ברצון, והוא חידוש. וענין הספירות מחודש ממנו, והבן מאד, כי זה שרש לכל ענין הספירות. וכאן הוא מקום ההתדבקות, שהא"ס ית"ש מתדבק בנאצליו, וע"כ כאן תבין היטב כל ענייניהם:

והנה זה פשוט, שמה שעשה המאציל ית"ש - הוא היותר שלימות. ואם לפי ערך התחתונים הוציא עשר ספירות, לא פחות ולא יותר, וגם אלו הספירות בזאת התכונה שיש (בה) [בם], ולא בתכונה אחרת, זה ודאי הוא השלימות, ולא שום אופן אחר. אך זה לא יהיה בלא טעם, כי בעומק רצונו ית"ש יהיה הטעם הזה, ואי אפשר להשיגו, יען הוא תלוי מן הרצון העליון הבלתי נתפס אצלנו, ואנו לא ידענו ענינו, ע"כ לא נוכל לדעת טעם תולדתו. והענין, כי הלא כל הנאצל - מן הרצון העליון הוא נאצל, וע"כ טעם כל הנאצל יהיה תלוי בו. והנה הלא תראה, כי זהו בסוד ההפך שפירשנו למעלה, שנקרא הפך כללי. ומי יוכל להבין ענין זה, כיון שאין יודעים הבלתי תכליות, וע"כ אין לנו לחקור על זה, כי אם אחר שידענו שכך עשה המאציל ית"ש, אז נוכל להתבונן בזה מה שעשה - הבחנת כל הסדרים הנמצאים בו, ואח"כ סדר יציאת המדות האלה זה אחר זה, זה מזה, וגם יציאתם מן השרש עצמו; וכן להבין כל פעולותיהם ודרכי הנהגתם. כל זה מותר לנו לגמרי, ואין לנו איסור אלא לחקור על המונח הראשון - למה הם, אלא יען זה משתרש ברצון העליון, וכל מה שתלוי ברצון העליון אסור לנו לחקור בו כלל. מכל שכן אסור לנו לחקור למה נאצלו בזמן זה, ולא קודם, ולא אח"כ, כי כל זה תלוי ברצון ודאי:

תבין עתה, כי הנה הרצון העליון א"ס ב"ה הוא שרש לכל, ובזמן החידוש, הדבר הראשון שנתחדש - הוא מציאות ענין הספירות האלה כמו שהם עתה, כל ענייניהם עם כל פרטיהם, כל מה שתלוי במציאותם ובנינם, עם כל התולדות מה שיצא מן הבנין הזה. והכל בטעם נכון משתרש מן הרצון הפשוט עצמו ב"ה, וזהו הנקרא באמת כתר, הוא האור הנאצל הראשון שהאיר הא"ס ב"ה. ואינו נתפרש מענינו כי אם מעט, דהיינו שהא"ס הוא קדמון ומקור לכל, וכתר עליון עלול ומחודש עתה בזמן התאצל הספירות, והוא בבחינת צאת מן הכח אל הפועל. והא"ס ב"ה הוא בלתי תכליות בכחותיו. והכתר אינו אלא כללות כח אחד, דהיינו כללות ענין הספירות, שענין זה עם כל תולדותיו אינו נקרא אלא כח אחד. אבל זה הכח עומד בו כמו ברצון ב"ה, דהיינו מבואר עם כל הטעמים ועם כל השרשים התלויים בבלתי תכליות הנ"ל, ולכן נקרא ג"כ בשם א"ס.

וזהו המונח הראשון של כל ענין הספירות. ואחר שהונח המונח הזה, אז על פיו נבנה פרטות כל ההנהגה. והיינו שהרי נניח כל הטעמים לצד אחד, שהרי אינם צריכים לנו, אלא נסמוך על זה המונח שהוא השלם ודאי, אז נקח כל חלקיו להעמידם על תוכן, לפי ההנהגה שכבר הוקבעה. והרי זה אור שני שהאיר הרצון ב"ה, ובו עומדים ונראים כל פרטי ההנהגה לפי המונח הראשון. אפס כי טעמי המונח הראשון לא יראו בכאן כלל, וזה נקרא חכמה ומחשבה, המחלקת כל ההנהגה למחלוקותיה וטעמיה, הכל על בוריו. נמצא, שכתר - אי אפשר להתבונן בו, כי הוא המונח הראשון ומשתרש ברצון. וע"כ כמו שאסור להסתכל ברצון כך אסור להסתכל בו, כי הרי הכל אחד, כי הוא עומד לפי הרצון כנ"ל. רק מחכמה ולמטה מותר, כיון שאינו אלא פרטיות ההנהגה, אחר שהונח המונח הראשון. והנה כל זה נעשה קודם גילוי שום ספירה. ולא עוד, אלא שהדרגה עוד אחרת נמצא קודם גילוי הספירות, והיא הנקרא בינה, והוא הסוד המתפרש במאמר הזה שאנו עליו, כמו שתראה שם בהדיא, שאמר, כדין אתלבש ואסתים גו בינה וכו', ועוד תשמע פירושו בס"ד, עד שנמצא כל המציאות מא"ק עד סוף הכל - אינם אלא ז"ת שבהארת האור העליון, שמותר לדבר בהם. ובהם נמצא סוד הז' (כלים) [הבלים] היוצא מן הפה העליונה, כמ"ש עוד בס"ד. והנה על הענין הזה אמרו (חגיגה י"ג, ע"א), "במופלא" וכו' - דהיינו כתר עליון וא"ס ב"ה; "במה שהורשת התבונן" - והיינו מן החכמה ולמטה. וכן אמרו בס' יצירה (א, ג), "הבן בהם וחקור בהם" וכו', דהיינו בענין הספירות בעצמם והנהגתם. אך על הנעלם אמרו (ספר יצירה א, ד), "אם רץ לבך שוב למקום" וכו'. ואפילו במקום המותר, הודיענו מאמרם ז"ל (חגיגה שם), "אין לך עסק בנסתרות", דהיינו שהדבר שהשכל של האדם ההוא המתבונן אינו יוכל להשיג - ימנע ממנו, כי זה האות שאינו צריך לדעת, ואינו מתוקן בדעתו, כי אם היה תיקון - לא היה נמנע ממנו:

ונחזור לענין, כי בכתר לא נתעסק, אלא מן המחשבה למטה. ואתה שמעת כבר, כי קודם התגלות הספירות יש שני ענינים קודמים, דהיינו פרטות המחשבה, ועוד לבוש הבינה המלביש ענין המחשבה, ואלה הם באמת שני סדרים גדולים הכוללים כל עניני ההנהגה בשני דרכים, כמו שנבאר בס"ד. וזה כבר שמעת, איך עיקר הכל הוא היחוד המתגלה, כי הוא [מתגלה] מעט מעט בדרך הסופא, עד שיצא פעלו לאורה בסוף הכל, והוא תכלית השלימות. אמנם כבר פירשתי לך ענין ראש וסוף ואמצע, כי הראש והסוף שניהם שלימים בדרך אחד, רק שהראש - שלימותו עלה מתחלה, והסוף מתגלה אחר שנעשה המעשה בפועל להחזיר הרע לטוב. אך (ה)ענין החזרת הרע לטוב הוא הנעשה

באמצע. והיינו כי בראש ובסוף הכל טוב, זה בסוד "מגיד מראשית אחרית", וזה מצד שכבר נעשה כך - שהרע חזר טוב; אך האמצע הוא עצמו החוזר הרע לטוב, והוא נחלק לשתי בחינות, בסוד שם וכינוי שפירשתי למעלה, שסודם יאהלוההים, והם שרש כל דו"ן הנמצא בכל העולמות, כי כל רע הוא רע עד שהשם אינו מתגלה, שבהעלמו שולט הכינוי. וכאשר תיקנו (את) בני האדם את מעשיהם, עד שעל ידיהם כבר הרע חוזר (הרע) לטוב, אז חוזרת הנוק' להפוך פניה אל הזכר. וסוד זה - הכינוי שהופך ענינו אל השם שיתגלה עליו, והזכר שולט על הנוק' בסוד "והוא ימשול בך". והשם מתגלה על הכינוי ושולט, ואז נעשים שניהם ענין אחד. ונראה באמת שהכל אחד, ומה שנחשב רע - אינו כך, וזה כל סוד העבודה, כמ"ש למעלה:

והנה בהיות האמצע מתחבר הוא בשני ענייניו, כמו כן מתחברים למעלה רישא וסופא, כי כשהאמצע יהיה נשלם לגלות יחודו בכל פרטיו, שכל רע חוזר לטוב (פני) [ע"י] השם המתחבר בכינוי, ונגלה שהכל אחד, הנה ממילא נשאר הרישא והסופא ג"כ - שהיה בראש הוא שיש בסוף, והמתין הכל לגילוי הסוף. ואז לא נשאר הפרש בין זמן לזמן, כי הכל אחד. ונשאר היחוד מתגלה באמתו. ונשלם כל (הסיבות) [הסיבוב], שהרי סבב רק לענין הזה, והבן היטב. כי עתה נמצאים שני ענינים - הותקן האמצע בתחלה בסוד יאהלוההים, ותיקונו מגיע אל (ה)סוף השלימות של רישא וסופא, כי האמצע מחבר ראש וסוף ודאי. וחיבור רישא וסופא נרמז בסוד ב' יודין דיאהדונהי, וזהו "אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים", "אני ראשון ואני אחרון" - בב' יודין בסוד רישא וסופא, "ומבלעדי אין אלהים" - בזמן האמצעי שיש שליטת הכינוי שהוא אלהים. אף על פי כן אין כינוי בלא שם, וכל הנראה רע - לפי האמת הוא טוב:

ואחר שידעת זה, תבין שכל עניני ההנהגה סובבים על שני השרשים, הראשון - שכל הענינים ההולכים לפי יחוד האמצע. ויש השני - ההולך לפי היחוד של רישא וסופא. והם נתלים זה בזה כמ"ש, כי יחוד רישא וסופא נולד מיחוד האמצע. וצריך לדעת כל הענינים האלה לפי מקורם, כי אין היחוד נשלם אלא בשניהם, ועבודת האדם כוללת כל זה:

ועתה אפרש לך הענין בפרט. שורש הכל הוא "זה שמי לעולם וזה זכרי" וכו', כי בכאן תלוי כל ענין העבודה והיחוד. יש עולם האצילות, והוא נכלל בשם יהו"ה ב"ה, ושם נאמר "לא יגורך רע", ושם אין יש ס"א בשום פנים, כי אין שם אלא אלהות. בי"ע כלו בסוד "זכרי" בסוד "אדנ"י", ששם יש האלהות וגם הנפרדים, ולכך שם נמצא גם הס"א:

ותבין עתה סוד הקרבן באמת, למה היה דוקא בהמה. אך הענין, כי כבר אמרתי - באצילות אין רע, ואין שייך פירוד שם, כיון שהכל אלהות, כי אם הכל הוא רק בבריאה, וכל מה שמזכירים באלו הענינים באצילות הוא בדרך השאלה, אבל אין פירוד כלל ח"ו, שהרי אין שייך אפילו... זאת המלה, רק בבי"ע הוא נמצא בפועל:

וסוד זה - הנה כל השלימות הוא שיהיה הב"ה מתדבק על בריותיו, ואז יוכלו להתענג בו, וזה יהיה כשלא יהיה שום מפריד, שהיא הס"א בפגמי העונות. ועל כן כאן תלוי כל השלימות או חסרונו, דהיינו או שיהיו הנבראים נדבקים בשרשם, או לא. אבל השרש עצמו - בו נאמר, "אם חטאת מה תפעל בו" וכו'. ומקום התדבקות השרש על כל ברואיו הוא בבי"ע. ובריאה היא הראשונה והעיקרית, כי ע"כ נעשו [שם] היכלות, שבהם הכבוד העליון עומד, והוא חלק אחד מן אור האלהות, אותו שהוא ראוי להדבק עם הנבראים. והרי בבריאה יש ג"כ הנפרדים, ויש האור הזה העומד להתדבק עליהם. אם הדביקות נעשה - זהו יאיקון, אאיקון, ואם לאו ח"ו, זהו החסרון. ונמצא לצורך הדביקות הזה - ההיכלות כמ"ש, כי זה כבר ידעת איך לכל מיני פעולה יש הסתדרות של העולמות ואורות בפני עצמם, וכבר התבאר זה במ"א. ונמצא שסדר ההיכלות הוא לזה, והיינו כי (ה)אור האלקות ג"כ נקרא כבוד, והעולם עצמו - כסא הכבוד, דהיינו הכבוד הזה עומד בהיכל קדשו, והוא סוד, "ובהיכלו כלו אומר כבוד", כמ"ש לקמן. וצריכים כל הנבראים, שכבר הם עומדים בהדרגה זה תחת זה, להיות נכללים מלמטה למעלה, עד שיהיו נקשרים בו. והסדר הוא - הכבוד עומד בהיכל עליון, ותחתיו עוד היכלות זה למטה מזה, וצריך לעלות בכלם, עד שנגיע אל הכבוד העומד למעלה. והנה בתוך ההיכלות האלו נמצאים מאורות גדולים, ראשי כל המשרתים, שעל ידם מתדבקים כל המשרתים למדריגותיהם וכל אשר תחתיהם זה בזה, עד הכבוד עצמו. וכן יש שרים גדולים העומדים בתוך ההיכלות עצמם ובפתחיהם, והם הנבחרים למעמד הרב הזה. ושאר כל המלאכים עומדים בחצרות, שהם חוץ מן ההיכלות, והם מדריגות תחת מדריגות, עד הרקיעים התחתונים, ועד האויר שבעולם השפל עצמו. ובהעשות ההתדבקות שלם, צריך שיהיו כל בחינות הנפרדים נחשבים כמו נפש ורוח לבד, והאלקות שהוא הכבוד העליון יהיה נשמה לכלם. אז נקרא שהם מתדבקים זה בזה, וזה תכלית כל השלימות. ונמצא שהכבוד הוא נשמה אחת לבד לכל הנפרדים. אך הנפרדים הם כל אחד בפני עצמו. ושרש כל אחד בפני עצמו הם כל הנפשות שבכל ההיכלות. כי כל נפש לפי מה שהוא - כך הוא ההיכל שלה:

ועוד יש מציאות אחד עשוי כדי לקשרם ולעשותם כמו גוף אחד, והוא רוח שבהם, כי כמעט נוכל לומר שהוא רוח אחד לכל ההיכלות, אלא בעמדו בהיכל אחד - מוציא נפש, ולפי בחינתה בפרט הוא כל הנמצא בהיכל ההוא וכל היוצא ממנו. ובעמדו בהיכל אחר יעשה נפש אחר. ולפי בחינתה יהיה [ה]היכל וכל הנמצא בו, וכל היוצא ממנו. הרי הנפשות נפרדות לגמרי, והרוחות מתקשרים זה בזה. אך הנשמה היא אחת לבד באמת, שאין שייך בה שום חלקים. והיא לא תעשה נשמה לרוח ונפש הנ"ל לשרות עליהם, אלא אם כן בתחלה יתקשרו הם זה בזה, להעשות רק רוח אחד, ולהחשב על ידו כל הנפשות לנפש אחת, בהיות כל אחת מתקשרת בתאוה גדולה עם שלמעלה. ואז יחשב כל הבריאה בעלת נפש אחת ורוח אחד ונשמה אחת. כי הנשמה היא אחת באמת, ואינה שורה אלא על יחוד:

והבן היטב כי זה הוא רק בשם אדנ"י, שהוא הכבוד הזה המתפשט לנשמה על הנבראים, אך שם יהו"ה ב"ה אין בו שום שינוי. וע"כ העבודה היא רק בכאן, להקריב המשרתים אל שרשם, וסודם - הבהמות הנקרבות על גבי המזבח, שלא יוכל הרע להפריד ח"ו הדביקות השלם. ולכן תיקון לחוטא הוא הקרבן, כי חטא אינו גורם פירוד באמת, ולמעלה נקרא כמו פירוד, כי גורם לאורות להתחשך זה מזה. אבל הפירוד האמתי הוא רק בבי"ע, וע"כ התיקון החזק צריך שיהיה שם. וסוד זה, "אני ה' הוא שמי" בסוד אצילות, "וכבודי לאחר לא אתן" בסוד זה הכבוד. ותדע שד' אותיות כבוד הם עצמם ד' דאחד, ולכן אמר "וכבודי לאחר לא אתן", והבן היטב. ובהיות הכבוד הזה כלול מכל תיקוניו ביחוד אחד, אז צריך שישפיע אליו כל האצילות, שהוא כמו זכר אליו, וזה עיקר הכל המגיע אל היחוד העליון ב"ה, כי כבר עבר כל פירוד, והכבוד שהוא שרש המקבל עם כל ענפיו-נתקן בשלימות. ואז החלק המשפיע - משפיע לו, [ו]נתגלה השלימות העליון למעלה בסוד רישא וסופא. כי הלא כל השלימות הצריך להתגלות אינו אלא בשורש התחתונים, כי הכל מאתו ית"ש בסוד "רוקע הארץ מאתי", ורק זאת הבחינה היא הצריכה השלימות מן התחתונים, לצאת שלימותה מן הכח אל הפועל. אז סודו ית"ש בסוד משפיע - ישפיע לכל המקבלים, ונמצא שרש זה מושלם בלא שום חסרון, וזהו כונת הכל, ותלוי באצילות ובי"ע כנ"ל - אצילות בסוד המשפיע, בי"ע בסוד המקבלים עם שרשם, והבן היטב:

והנה הכבוד עצמו מסתדר בסדר הצריך בעצמו לעשות פעולותיו, והם סוד הי' נקודות שבספר ברית מנוחה, כמפורש במקומו. ויש מסך אחד לפניו בהיכל קק"ד. ואח"כ ההיכלות עצמם עשויים לצורך הדביקות כנ"ל:

ותבין עתה ששני סדרים, שהם שלושה, נמצאים בעולמות אבי"ע, סדר הראשון הוא בסוד שם יהו"ה ב"ה, דהיינו י' באצילות, ה' בבריאה, ו' ביצירה, ה' בעשיה. לפי זה אצילות הוא לבדו, שבו כל הצריך להנהגה, והוא השרש, ובי"ע הם הענפים שלו. ובדרך זה כל התיקונים נתקנים באצילות, וכל הזיווגים נעשים בו, ובי"ע נעשים כנפש לנוק', כמפורש בכונות במקומו. ובזה הדרך תלוי כונת כל התפלה - בסוד בנין זו"ן, דהיינו בנין הנוק' העולה מן הג' עולמות, ובנין ז"א בסוד המוחין. והעולמות כולם מקבלים מזיווגי האצילות, ובהם ג"כ יש ה' פרצופים תולדות ה' פרצופים דאצילות:

סדר שני הוא שאצילות נחשב כלו לנשמה, ובי"ע לגוף אליו, מקבילים זה לזה. ועדיין העיקר הוא בנשמה בעצמה, והגוף מתנהג אחר הנשמה:

וסדר שלישי, אצילות הוא כלו זכר, והכבוד עם כל ענפיו כלו נוק', ומזדווגים אצילות כלו בסוד יהו"ה ב"ה בסוד "שמי", עם הכבוד וענפיו בסוד אדנ"י בסוד "זכרי":

ותדע ששני הסדרים הראשונים הם נמשכים מצד יאהלוההים, בסוד שם וכינוי שבאמצע, וזה הסדר בא מצד לבוש הבינה. אך הסדר של שמי וזכרי - בסוד יאהדונהי, וזה סדר המחשבה עצמה בסוד חכמה. והנך רואה איך זה עיקר היחוד, כי זה יחוד כללי באמת, שאפילו הנפרדים מתיחדים בהדבק בשרשם, שזה מה שמגיע להם להתיחד. משא"כ זיווגי האצילות לבדו, שאין היחוד אלא בו לבד:

אמנם כאשר שמעת שזיווגי האצילות הם בסוד האמצע, וזיווג יאהדונהי בסוד רישא וסופא, וגם הם נתלים זה בזה, כי לפי התעוררות שמתעורר בו זיווג הרישא וסופא - כך נראו פעולות בזיווג האמצע, והולכים ומשתלמים זה לנוכח זה, כל אחד לפי מדריגותיו, עד שסוף דבר שניהם נשלמים. ודרך משל, במלת "ברוך" שבברכת אבות - לפי זיווג הרישא וסופא יהיו כללות כל ההיכלות בהיכל ק"ק, עד שהכבוד עומד בתקפו, נשמה לכלם. ו"אתה" - התחברות של יסוד הזכר בו. ולפי זיווגי האמצע תהיה נוק' דז"א עולה אחרי היסוד, ואח"כ אחרי נ"ה, כמבואר במקומו. וכן על דרך זה הולכים ומשתלמים זה לקראת זה, כל אחד לפי בחינתו:

ואחר שידעת כל זה, הנה אפרש לך בס"ד שרש השלושה סדרים שזכרנו, מהיכן הם יוצאים לפי ענין התקרבות הא"ס ב"ה אל נאצליו, הנזכר למעלה, כי שם שרש הכל ודאי, וזה פשוט. כי כבר אמרנו - הא"ס ב"ה לפי עצמו לא היה פועל שום אחת מאלה הפעולות כמו שהן עתה, כי מצד התחתונים לפי ערכם. ולכן צריך שיהיה זה המקום שבו חידש הא"ס ב"ה פעולתו, לא לפי עצמו כנ"ל, אלא לפי התחתונים. והיינו שהנה חידש בתחלה סדר חק אחד - שכל מה שיפעול לפי החק ההוא, לא יהיה לפי ערך כחו הבלתי תכלית,

אלא לפי ערך התחתונים שהוא חפץ להוציא. וזה הוא המקום שאמרתי, שכאשר ירצה הרצון ב"ה לעמוד במקום הזה מצד היותו פועל, שם יפעול כל הענינים האלה. ועל כן שם צריך שיושרשו כל הפעולות הנעשות, כי הרי אינן נעשות אלא לפי שהרצון עומד בחק ההוא, והבן היטב. ולמען תבין יותר זה הדבר, אפרשהו למטה, וממנו תקיש למעלה, שאי אפשר לפרש כל כך. הנה אפילו אור האצילות, שהוא בחינת האלקות בלא שום נפרד עמו, לפי ענינו לא היו יוצאים כלל הנפרדים, ומכל שכן הגשמיים; רק בנה היכל לכבודו, והוא היכל ק"ק שבבריאה. העומד שם הוא הכבוד שזכרתי למעלה, שמצד המצאו בהיכל ההוא אז קנה מין פעולה, והוא כל סדר הכבוד המפורש במקומו, שממנו יוצאים הנפרדים וכל הגשמיים, כל הנמצא בכל העולמות. ותראה שזה נקרא שאינו פועל לפי עצמו, אלא חידש מתחלה המקום, והוא ההיכל, ואז בחר להכנס בו כדי לעזוב פעולתו לפי עצמו, ולקחת בו פעולה לפי התחתונים. כי ההיכל לכך נברא שבעמדו שם כביכול תשתוה פעולתו לפי הצריך בבחינת ההיכל ההוא העשוי לפי התחתונים, והבן היטב. ואז ע"י ההיכל הזה יוכל להדבק במה שימצא ממנו, אעפ"י שמערך עצמו הם רחוקים, כי הרי נתקרב אליהם בבחינת ההיכל הזה. ויען אין ההתקרבות אלא בכח ההיכל, על כן גם ההתדבקות של התחתונים לא יוכל להיות אלא ע"י ההיכל, כי זולת זה לא היה בניהם קורבה. ועל כן אמרתי למעלה - שההיכלות הם לסוד ההתדבקות של התחתונים בשרשם. וניתנה ההדרגה הצריכה לזה בסוד ז' ההיכלות, לפי הענין הצריך להיות בסדר ובמדריגה בכל המלאכים ובכל הבריות. ואין צורך לשאול על ההדרגה למה היא כך, כי כך היא צריכה להיות. ואעפי"כ תדע שהם ז' היכלות, כי הרי כל הנמצא מא"ק ולמטה, כבר פירשתי לך - שאינו אלא ז' הבלים. אך היסוד ועטרה שלו מתחברים, ותחת זה עומדת הפה העליונה שהוציאה אותם - למקור עליהם, כי אליה צריכים לשוב הדברים, וזה פשוט. והנה כל זה שהבנת למטה - כך צריך לימצא למעלה בזה הסדר עצמו. כי הלא כמו שאין הנפרדים יוצאים מאור האצילות לפי ענינו, כך הספירות הקדושות אינן יוצאות מן הא"ס ב"ה לפי עצמו, אלא שחידש לו בתחלה ענין ההיכל, כמ"ש כבר. וגם שם הדרגת ההיכלות, עד שיגיעו הדברים להוצאת ספירות האצילות, שהם כמו חצרות לבחינת ההיכלות ההמה. וכמו שהתדבקות התחתונים בשרש הוא בכח ההיכלות התחתונים שאמרנו, כן גם התדבקות הספירות בא"ס ב"ה הוא ע"י ההיכלות העליונים האלה. רק יש הפרש אחד, שהתחתונים הם ז', והעליונים הם ט', כי למטה אינם אלא בסוד ז' הבלים, ולמעלה הם בסדר אחר בסוד תשלום הספירות, כמ"ש עוד בס"ד. והם ט' ההיכלות המוזכרים במאמר הזה שאנחנו בו, והבן היטב. ועתה אפרש

לך המאמר הזה על דבריו, אמר, אירמית ידי בצלו דכד רעותא לעילא לעילא וכו' וזה בסוד ההדרגה שזכרתי למעלה, שמתקרב הא"ס ב"ה אל נאצליו. הנה הרצון העליון א"ס ב"ה הוא שרש הכל, והוא בב"ת ודאי, שע"כ לא יעלה על שום דעת שרק מה שעשה הוא שהיה ביכלתו לעשות. ולא עוד, כי באמת כחו הוא בב"ת, ורק כח אחד מן כחותיו הבלי תכלית הוא זה שגלה מן הכח אל הפועל, ואינו אלא ענין אחד לבד, דהיינו ענין היטיבו אל הנבראים, שהרי רק זה ענין כל הבריאה כלה. כי עד כאן הוא... כ"כ לפי שדברים הרבה צריך להקים הענין הזה על שלימות, לרוב התנאים והרכבות דברים שנמצא בו. אך אין הענין אלא אחד היוצא מכלם, וזה כבר נתפרש בכמה מקומות. א"כ נאמר שרק כח אחד מן הכחות בלתי מספר שיש לרצון העליון הוא שרש כל אשר חידש והמציא. הרי כאן שרש, ושרש דשרש; דהיינו שרש כל הבריאה הוא זה הכח הנמצא בין כחות הבלתי תכליות, והרצון עצמו הכולל כל בלתי תכליות הוא שרש הכל. והנה זה הכח האחד לבדו שאמרנו - זה מה שנתעורר ראשונה כדי לגלות אל הפועל, וכבר נטה כל הרצון אליו לענין גילויו זה, ונקרא מרכז הא"ס, כמ"ש במ"א:

והנה כח זה כבר אמרנו שהוא כח אחד לבד, פירוש, שזה הענין כבר אינו יוצא חוץ ממציאות ההטבה אל נבראיו. אך זה פשוט, שזה הענין שהוא (שלו) [שלם] - הנה הוא בו בתכלית כל השלימות שאפשר להיות. וזה הכח הוא המתגלה בספירות, שכבר שמעת שאינם אלא מה שצריך להגיע אל שלימות הענין של ההטבה. ותבין כי אפילו בענין הטבה לבדו - אין סוף באמת לשלימות הנמצא בו. ותבין כי שכר הנשמות יהיה לנצח, ואין. אלא השגה חדשה שישיגו, ואין סוף להשגה שיש להם להשיג, כי אין סוף לשלימות המתגלה. ונמצא שאפילו שלא נצא חוץ מענין ההטבה, אעפי"כ לזה הענין עצמו אין סוף לשלימות, והוא יתגלה תמיד בכל הנצחיות, חידוש אחר חידוש לנבראים. וזה כל תענוג, וזה כל ההטבה שהמאציל ית"ש מטיב אל ברואיו, ורק לזה נבראו, והבן היטב. הרי כאן הרצון הכללי - שרש כל שרש, והכח הפשוט הזה בכל שלימות - שרש לכל הבריאה, ואפילו לכל קיומה הנצחי:

אחר כך מן השלימות הזה נמצא עוד ענין אחר, נולד ממנו. והיינו כי אם היה רוצה להתגלות מיד בכל שלימותו, הנה היה מיד כמו שיהיה באחרונה בנצחיות. אך כבר ידענו, שלא רצה כך הרצון ב"ה, כי ידע שלא כך הוא שלימות באמת, וכבר דברנו מזה [די] הצורך בכמה מקומות. א"כ רצה הרצון העליון, שעל פי השלימות הזה ימצא חק הנהגה אחת, ההולכת בסיבוב גדול, מתחלת מן העלם הסוף התכליתי, והולכת בכמה מיני סיבובים, מתקרבת אליו, עד שמגעת אליו. וזאת ההנהגה נוכל לשער אותה בכמה

מיני שיעורים, לדעת איזהו ראשיתה, איזה אמצעיתה, ואיזה סופה. וכמה מדריגות לראש או לאמצע או לסוף, וכמה תולדות, וכמה הרכבות, וכמה סיבובים ותחבולות. כי בשלימות הכללי לא נוכל להבחין חלקים, אלא כי הלא במלה אחת נאמר כולו שלם, והוא כל השלימות, וא"א לנו להבין אותו כלל, כי אנחנו מוגבלים, ולכן לא נשיג את שאינו מוגבל. אך ההנהגה הזאת הבנויה מכל כך חלקים, נמשכים זה אחר זה בסדר ושיעור, באמת בזה נוכל להבחין ולהשיג:

והבן היטב, כי אור הא"ס ב"ה כך היה מאיר, יש סוד הארתו בבחינת השלימות שלו, ועדיין אין זה מושג לנו כלל, ולא נוכל לקרוא לו כי אם שם א"ס ב"ה. אך בהתחילו ליקרב אצלנו בדרך ההנהגה המשוערת, האיר בדרך אחד, ונקרא שחידש (מן) [מין] הארה אחת שנוכל להבחין בה שיעור, מה שלא נבחן באורו הקדום. וזה... [נקרא] שזה הוא החידוש הראשון שחידש המאציל ית"ש, כי בחינת האור הזה היה מושרש בו בכח, ואינו בדרך החכמה דלא ידיעא, ואינו ענין מושג אצלינו כלל, והוא חידוש. ונקרא שהאציל אור אחד בבחינה אחת מחודשת, מושגת אצלינו. וזהו האור הנאצל ראשונה, ואינו שינוי באורו, אלא גילוי אצלינו. ונמצא, אדרבא, מתעלם השלימת שאין לה סוף, (אז) [אך] לגבי דידן המשיגים בו - נקרא כאלו חידש אור אחד, כי בתחלה לא ראינו כלום, ועכשיו שהיה לו להיות ראש להנהגה המשוערת, ואז היה נראה אור זה, שלא היה נראה מתחלה, בדמות אור נאצל מן האור השלם שאין לו סוף, והבן מאד:

וזהו ענין הצמצום, המוזכר במקומו, שהוא התעלם השלימות שזכרתי. ומיד נשאר נאצל האור הזה, והוא הכתר שזכרתי למעלה. ואחריו בא ענין התפשטות המחשבה, שהיא החכמה, והוא אור נאצל ממש מן הראשון, והיינו מתפשט ממנו. וכן כל האורות הנה הם מתאצלים זה מזה. והיינו שהרי הם כלם אור אחד, והיינו אור הרצון עצמו, אך בדרך הארה הם מתאצלים זה מזה; שהרצון ב"ה מאיר ממנו כל הארות האלה, אך הארה אחת עושה אותה שרש להאיר אחרת, והבן היטב:

והנה אח"כ - התפשטות המחשבה, וההתלבשות בבינה, המדריגה שנשאר בה האור, אז בה היה כל הענינים המוזכרים בא"ק - שבתחלה היה בסוד רשימו, ואח"כ ירד הקו. ובאמת הקו ירד ממה שהוא קודם הרשימו הזה, פירוש כי בקו הנכנס יש כל הדברים הנזכרים קודם הרשימו, וכל אותם הדברים ביחד נקראים חוט הא"ס, כי התחלה מן השלימות עצמו שרש הכל כנ"ל. ובהיות הצמצום, נהיו כל הדברים הנ"ל, עד שנתהוה החלל מלא מן הרשימו. ואח"כ נכנס הקו ובקע החלל כנ"ל:

ונחזור לענין, כי הנה האור שנאצל בתחלה, הנה היה כולל כל ההנהגה כלה, וכבר שמעת שכלה אינה אלא ענין אחד לבד, שהוא ההטבה השלימה, בסוד החזרת הרע לטוב. לכן זה האור נקרא נקודה אחת לבד, שכל ענינו אינו אלא ענין אחד בלבד. אח"כ הנקודה הזאת התחילה להתפשט, ונעשית י' שלימה שיש בה ג' קוצין, וגוף הי' הנעשה מחיבור הכל. והנה כמו שהשלימות היה מתעלם ממנה, כך היתה נאצלת בכל חלקיה. ובתחלה היתה נקודה אחת לבד,והיא כללות החזרת הרע לטוב, ולא היה ניכר שום דבר בפרט, כי לא היה מושג עדיין הדרך איך שיהיה זה, כי דרך השלימות לא ידענוהו אלא בגילויו ע"י הספירות. ועד שזה לבדו היה שולט, היה נשאר הכל בסוד א"ס, וכמו שהיה מתעלם כך היה. והולך ומתקרב להיות מושג לפי הספירות. לכן בתחלה לא נתגלה אלא ענין אחד לבד, והוא תכלית הענין.ולא היה א(י)פשר להבין יותר מזה, כי אם חזר ונתעלם יותר השלימות, והאיר האור בדרך יותר מושג. ואז נודע שרש ענינו, והיינו סוד החד"ר, שבהם סובבת כל ההנהגה. ואז נעשה בזאת הי' ג' קוצין וכנ"ל, והגוף מחברם. אח"כ נתעלם השלימות עוד יותר, אז כל אחד מן הג' קוצין האירו בפרט, ועשו ג' קוין ימין ושמאל ואמצע. הרי הם ט' אורות וגוף הי' - הרי עשרה. והרי הנושלמה הי'. וזו היא י של השם הקדוש יהו"ה ב"ה לעולם ולעולמי עולמים. והיא כללות כל הע"ס שיוצאים מבחינת דלא ידיע לבחינת ידיעא, כמ"ש כבר. ועם כל זה, זה אינו בבחינת ידיעא לגמרי, אלא הוא בחינה אמצעית בין דלא ידיעא לידיעא, והוא מה שמשגיח הא"ס ב"ה על נאצליו ומתדבק בהם. והוא כדמיון הכבוד למטה בבי"ע, וזהו כתר כנ"ל. ועל כן אמרו שהכתר אינו אלא השראת העליון על התחתון, ובכתר נכלל כל מה שיהיה אח"כ בכל הספירות. ולכן כך הוא הכתר כמו כל שאר הפרצוף. וכן אריך אנפין באצילות הוא לבדו קומתו בכל העולם, וכל שאר הפרצופים מלבישים אותו. ואח"כ יש ההיכלות לזה הכתר, שהוא כמו הכבוד, כדי שבו יהיו מתדבקים הספירות, שהם בחינת ידיעא ממש. ואפרש לך הענין על פי המלות ותבין היטב, אמר, דכד רעותא לעילא לעילא קיימא על ההוא רעותא דלא אתידע ואל אתפס וכו'. הנה הזכיר כאן שני רעותין - רעותא לעילא לעילא, [רעותא] דלא אתידע ולא אתפס וכו', וכונתו על הרצון הכולל, הוא הא"ס ב"ה שאי אפשר לדבר בו שום דבר, כי אם לומר שהוא לעילא לעילא, פירוש שהוא מרומם הנעלם מן הכל, ובאמת אין אנו יכולים לדבר דיבור כלל. כי בשלמא אפילו בכח הפרטי שאמרנו - שלימות ענין ההטבה, סוף סוף אנו יודעים שהוא שלימות ענין זה של ההטבה. אבל הרצון הכולל - אין אנו יודעים כלל מהם. הוא הכולל, ועל כן לא נקראו אלא רעותא לעילא - רצון עולה מכל מה שמדברים בכל דיבורינו. אך הרעותא השני שהזכיר, הוא

הכח הפרטי שהוא שרש אל כל הנמצא עתה. אך זה לא אתידע, כי אינו נודע באמת, כי הרי הוא נעלם בתוך ההנהגה המשוערת והמשפטית. ואפילו שנודע ממנו ע"י הספירות, אך כלו לא יודע לעולם, כי הלא בכל הנצחיות יתגלה ממנו תמיד ידיעא חדשה, על כן נקרא שאינו נתפס. וזה, כי מה שאין השכל מקיף אותו לכל צד, אינו נקרא שתופס אותו. ולכן אפילו שישיג מעט ממנו, אינו נקראת השגה וידיעה שלימה. כי מי שרואה רק קצה הדבר, ולא כלו, נקרא שאפילו אותו הקצה לא השיג לגמרי, וזה פשוט. כלל גדול בכל - שהמשיג הענפים, ולא השרש, אפילו הענפים נקרא שאינם בידו. ועל כן זה השלימות לא אתידע, כי הוא נסתם. ואפילו מה שמתגלה ממנו אינו נתפס, ואינו מושג השגה ברורה ושלימה. והרי כבר שמעת שהרצון כלו נטה אל הכח הפרטי, עד שנחשב זה למרכז של כל האור. ולכן אמר, דכד רעותא וכו' קימא על על ההוא רעותא וכו'. ואז יוצא האור הנאצל ראשונה, שהוא כתר, והיינו רישא דסתים וכו'. והנה כאן יתכן להזכיר שם רישא, כי הוא ראשית ההנהגה המשוערת, ובו נכלל סדר כל ההנהגה וכל הספירות בדרך לא נודע, כי לא הגיעו עדין לבחינת ידיעא, אלא הוא חלק אמצעי בין לא ידיעא לידיעא, והוא השגחת הא"ס ב"ה על נאצליו כנ"ל. וכבר שמעת כי ז"ס שער [נ] שנאמר בו "במופלא ממך" וכו'. ולכן ניקוד קמץ מורה על הכתר, כי הכתר ענינו סתומים ובלתי נודעים, מתיחדים ביחוד הרצון ב"ה שאינו מושג כנ"ל:

ותדע, שכנגד הכתר הזה הכללי נמצא אח"כ כתרים בכל הפרצופים, כי לפי הסדר הזה הולכים כל הדברים גם למטה. וכל פרצוף - ענינו מתגלה מן החכמה שלו ולמטה, וקמוצים וסתומים בכתר. והמקבלים מן הפרצוף התחתון - מה שיהיה תלוי בכתר יהיה נעלם ממנו. וקרא לזה הראש, רישא דסתים לעילא. והיינו כי הוא מרומם מן הפרצוף, כמו הכתר השורה על ראש המלך, שאינו מכלל הפרצוף, אלא עומד למעלה מן הראש, ונמצא כל הפרצוף חוסה בצלו. וע"ז הסוד כתוב, "ויברכו שם כבודך ומרומם" וכו', כי העבודה היא למטה, וגם מגעת למקום מרומם, שאי אפשר לסדר אורותיו בשבחי תפלתנו, אלא הוא מקבל ממנה מה שמקבל, ומסתדר מעצמו. ואמר, וההוא רישא אפיק וכו' והיינו הג' קוצין שבי', ואח"כ בהעלם אחר, ונהיר מאן דנהיר, והוא השתלם הג' קוצין בסוד הג' קוים שלימים. וכל זה הוא בדרך לא מושג כנ"ל, ועל כן אמר אפיק מאי דאפיק דלא ידיע. אחר שנשלמה זאת הי' כנ"ל, נאצל עוד אור אחר בסוד פתח, והוא המחשבה - חכמה שזכרתי למעלה, שבה נפתח מה שיקמוץ בכתר. וכמו שברישא, שהוא הכתר, נכללו ע"ס כנ"ל, גם זאת המחשבה שהיתה נאצלת היתה כוללת ע"ס; והיא י' שניה. אמנם כמו שהרישא נקשר בא"ס, כן המחשבה נקשרת ברישא, כי אינה אלא גילוי מה

שברישא. ועל כן נאמר בה "מאד עמקו מחשבותיך". אך באמת אינה יכולה להדבקם, כי הלא צריך לצאת הספירות לבחינת ידיעא ממש, וזה אינו אלא במחשבה. ועל כן נשארה התאוה להדבק, יען אינה אלא גילוייו כנ"ל. אך לא כך היה צריך להיות, כי אין זאת הכונה, ועל כן בהיות המחשבה יוצאת ונאצלת מן הכתר, הנה כל חלק ממנה שהיה מתעורר לצאת, לא היה יוצא, אלא היה מתדבק מלמטה למעלה ברישא עצמה. והיו אורות הרשימו מתגלגלים ע"י ההתדבקות והרדיפה הזאת. ואז מכח זה היה מתאצל אור אחד חדש בתוך הרישא מבחינת הרדיפה הזאת. והיינו שאינו אור שהיה הרישא מאיר מצד עצמה, אלא מבחינת הגלגול, שהיה עושה באורותיה הרדיפה, ומבחינת הדביקות שנתדבקה המחשבה עצמה ברדיפתה ברישא. כי זה האור הנולד מבחינת הרדיפה, היה ממשיך אליו, בכח הגלגול של אורות הרישא, מה שהיה יכול להמשיך. וכך היו עושים כל העשר אורות של המחשבה. ואז נקבצו כל האורות שנתאצלו מן הרדיפות, עם מה שהמשיכו מן הגלגולים של הרישא, ונעשה מהם מסך אחד, והוא פרגוד העומד לפני הרישא. וז"ס הקרום של מוח, כי הוא מבדיל בין הגלגולת והמוח, והיינו בין הכתר והחכמה. אך אעפ"י שמצד אחד נקרא שמחבר, כי באמת הוא מחבר אותם, כי הוא בחינה אמצעית ביניהם, וע"י הפרגוד הזה מקבלת המחשבה מה שמקבלת מן הרישא, שאם לא היה הפרגוד, לא היתה החכמה יוצאת לעולם. ונמצא שבצאת אורות החכמה, מידי צאתם היו גורמים התאצלות האורות שנעשו הפרגוד, וכנששלמו אורות הפרגוד, נפרסו הם, וירדה החכמה למקומה ונתישבה שם. ונקרא הקרום הזה קרום של מוח, כי הכתר לא עשה אותו לפי עצמו, אלא מבחינת המוח לפי רדיפותיו. ונמצא שהמוח הוא האציל הפרגוד הזה מן הרישא, ולכן אמר, רעך דממשבה וכו' חד פריסו אתפריס, ואינו אומר פריס, אלא אתפריס, כי נאצל כמו עצמו מכח רדיפות המחשבה. ותראה שכך פרגוד נפרש לפני הכבוד למטה, וכן על חיות הקדש - "ודמות על ראשי החיה רקיע", כי אי אפשר לתחתונים להדבק בעליונים ולהשיגם עד שיתפרש מסך אחד ביניהם. והמסך הוא תמיד מה שמתאצל מן העליון להאיר לתחתון. ואז נדבק התחתון במסך הזה, וכאלו מתחבר בעליון עצמו, כי לצורך התחתון פרש העליון מאורותיו המסך..... ומסך הראשון בנין אב לכל המסכים הנמצאים אחרי כן. כי זה ידענו מה שנעשה מרדיפת המחשבה וגלגול האורות של הרישא. וזה שרש לכל המסכים הנמצאים אח"כ בין כל עליון לתחתון. ונמצא בכתר המונח הראשון, שפירשנו למעלה ענין הספירות עם כל חוקותיהם... האורות לפי עומק הרצון העליון, והוא אינו מושג. וברדת האורות ממנו ליעשות מחשבה..... הוא שהאורות ירדפו את שרשם, כי אחריו הם מתנהגים

לפי הטעמים הכמוסים בו. ויען לא רצה המאציל ית"ש שזה יתגלה, כי כבר שמעת שהכתר הוא הקמץ הכמוס, ורק חכמה הוא הפתח הנפתח ומתגלה, שבה כל חוקות ההנהגה אחר המונח הראשון הקבוע. על כן צריך שפתיחה זאת לא תגלה אלא מה שיש לה לגלות, ולא יותר. על כן הופרש זה המסך, ואז בו נקבע כל מה שאפשר להתגלות ממה שבכתר. וכל מה שאנו נבין יהיה רק מן... [הפרגוד] הזה ולמטה. אך המחשבה בתחלה היתה רודפת אחר כל הכתר. ולכן לא היה אפשר לה להאציל, כי ענינה צריך שיהיה מגולה, וענין הכתר נעלם. ועד שהיתה מתעלית אל כל העלם הכתר, לא היה נקראת מחשבה לעולם, אלא היתה מתערבת בכתר עצמו, ולא היה מתאצל אור שלה בפני עצמו עד שהופרש הפרגוד, ודבקה רדיפתה בו. אך זאת הרדיפה אינה מונעת לה ההתאצלות, כי כבר ירדו הדברים מדריגה אחת, ולא הגיעה החכמה אלא אל מה שיכול להתגלות מן הכתר, והוא מה שנעשה ממנו פרגוד. ומה שמתדבק הכתר בא"ס ב"ה כנ"ל - כאן אינו מתגלה כלום, והבן היטב:

פירוש מאמר אריכת ידי בצלותין (המשך)

נמצא שהפרגוד עשיתו מראה שכל הדברים כבר הוכנו להתפרש לפרטים, כי הלא עתה יש אורך לפרגוד הזה, וכל חלק מארכו מורה ענין בפני עצמו, שהחכמה אח"כ מפרשת אותו בעומק מחשבותיה, בסוד "מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית". אך הפרגוד כולל כל מה שאפשר להיות מושג, וכל מה שאפשר להיות מושג מתפרש אח"כ לפרטיו ע"י מחשבת החכמה. והנה הרישא סתומה למעלה מן הפרגוד, ופועלת מה שפועלת, והפרגוד מאיר ממנה מה שראוי להאיר. והמחשבה עומדת תחתיו ורודפת אחריו. נמצא סוד צורתם צורת א' אחת, א שהיא שני יודין, פונות שניהן אל ו' אחת שבאמצעם, והוא רקיע שמצד אחד מבדיל בין מים למים, ומצד אחד נקרא שמחברם. כי הרי בו נבדלה החכמה מן הכתר, שלא לעלות למעלה ממה שראוי לו. ואח"כ אדרבא, ע"י הרקיע לוקחת מאור הכתר מה שיכול לקחת. והנה יוי הוא כ"ו, כמנין השם ב"ה שהתחיל להגלות בכאן. אבל אעפי"כ לא נקרא שנשלם עדין בענפיו, כי עדין הב' ההי"ן היו כלולות בי' אחת:

ועכשיו נפרש איך נתפרשו כל אחד לעצמו. הנה החכמה כבר אמרתי שהיא י', כי נפתחו כל העשרה אורות, שהיו קמוצים בכתר, בסוד אות י' כנ"ל. ואחר שעמדה במקומה מתחת לרקיע שזכרנו, הנה היו כל עשרה אורות של הי' הזאת רודפים אחר הפרגוד מלמטה למעלה ומכים בו. והיינו כי הפרגוד לא היה עשוי אלא לפי הסדר הנ"ל של הי', דהיינו ט' אורות וא' באמצע מקשר כלם. אך ברדיפת החכמה נתפרשו בדרך אחר

בסוד ה' כנגד ה', וז"ס ימין ושמאל מקבילים זה לזה. וזה כי בהיות אורות המחשבה מכים בפרגוד, היו גורמים לאורות שהיו כלולים בו להאיר לב' הצדדים, ימין ושמאל, והיו מתפרשים אלה לכאן ואלה לכאן, אותם שיכלו ללכת לימין הלכו לימין, והיינו כתר חכמה חסד ת"ת נצח, כי היו מוכנים אל הימין, והשאר הלכו לשמאל. בס"ז נאמר "ומעשה ידיו מגיד הרקיע, דהיינו ה' אצבעות לנגד ה'. והנה אז נשלם השם ב"ה יהו"ה. ועכ"ז היה סדרו יוה"ה, כי הך' יוצאת מן הי', ואח"כ מן הך' יצאו הב' ההין, שנאצלו מחמת רדיפת המחשבה בו. ותראה כי הך' לא נחלקה היא עצמה, כי היא עומדת לפי מציאותה הראשון, שהיא נתהותה מרדיפת המחשבה ברישא עצמה. אלא מן העשר אורות הנמצאים בה היו מתאצלים שני ההי"ן מכח רדיפת המחשבה בו. ונמצא שיש מעלה יתירה לך', שהיא נאצלת מן הרדיפה של המחשבה ברישא, על ב' [ההי"ן] שנאצלו מרדיפת המחשבה בפרגוד. ואח"כ אפרש לך איך לכל אחד מן אלה המצבים יש תולדה בפני עצמו:

ואמנם צריך שתדע, כי בהיות העשרה אורות של המחשבה רודפות אחר הפרגוד, הכונה היתה לרדוף אחר הרישא עצמו, אלא שלא היו יכולים. ועם כל זה היה ההתעוררות מגיע אל הרישא ודאי, מה שיכול לדחוק ולעלות ע"י הפרגוד עצמו. כי סוף סוף הכתר הוא המקור, ואליו צריכים הדברים להגיע. ועוד שכונת המחשבה היתה אליו, לכן נקרא שחצי הרדיפה מכל העשרה אורות הגיעה עד הכתר, והיינו החלק שהגיע אליו מתוך הפרגוד; והחצי נשאר למטה, והרי הם עשרה למעלה ועשרה למטה. ואז נקבע סוד הנשמה.והגוף, כי ממה שעלה למעלה נעשה הנשמה, וממה שנשאר למטה נעשה הגוף. אך בהתאצל האורות בפרגוד עצמו, כי הרדיפה היתה מעורבת בתחלה, ואח"כ נאצלו האורות, אז כל העשרה שלמעלה נכללו בחמשה האורות שנאצלו לימין בסוד ה', יהעשרה שלמטה בה' של השמאל. וז"ס צורת הה' שהיא ון, שכל אחת מהן כוללת עשרה, ואז נכלל הנשמה בסוד הימין, והגוף בסוד השמאל, מקבילים זה לנגד זה, בסוד "אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים". ובזה הענין הולך סוד השם והכינוי שנתפרש למעלה. והנה לפי זה הה' הראשונה מקבלת מן הי', אך הה' השניה מקבלת מן הך', כי היא מן הרדיפה שלא הגיעה אלא עד הו', ואז נשלם השם ב"ה יהו"ה וכל זה נקרא (מ)התפשטות הכתר, כי הכל בסוד הרישא והפרגוד שלה:

וצריך שתדע, שבהיות אורות המחשבה רודפים אחר הפרגוד, הנה כל אחד מהם היה רודף וחוזר למקומו מיד, בסוד מטי ולא מטי. וברדיפתם היו מכים בפרגוד, והיו גורמים התאצלות הב' ההי"ן, אך לא היו הם עושים זה לבחינת עצמם, כי אם בהגיעם לשם

- מטי ולא מטי, היה הפרגוד מתעורר ומפשט אורותיו לימין ולשמאל כנ"ל. והאורות רודפים היו חוזרים למקומם, ושם היו עושים הקבלה של האור המתאצל בפרגוד. נמצא שכל אור היה עושה שני דברים, בעלותו גורם התאצלות אור אחד מן הב' ההי"ן, וכשחזרו היה קובע אור אחד במחשבה, הקבלה למה שמתאצל בפרגוד, וכשנשלמו הב' ההי"ן בפרגוד, נשלמו כמו כן עשרה אותיות של מילוי השם ב"ה במחשבה. ואז נקראת מחשבה, באמת, בסוד חשב מה, דהיינו יוד הא ואך הא. יוד הא כנגד הה' ראשונה, ואו הא כנגד הה' האחרונה. ונמצא הזם הפשוט בכתר עם הפרגוד שלו, והמילוי בחכמה, ולכן אמר, ומגו ההוא פריסא ברדיפו דההיא מחשבה עלאה וכו' נהיר מאי דנהיר דהיינו הב' ההי"ן שזכרנו. והנה אז התחילה המחשבה להאיר לפי עצמה, כי עד עכשיו לא דברנו אלא מרדיפותיה. והנה בתחלה, הי' אורות שבה, כיון שאינם אלא פתיחת הי' הקמוצים בכתר, על כן נסדרו בסדר אותם של הכתר. ואז ט' מהם נסדרו להיות בסוד הג' קוצין, ואחת אמצעית לכלם. וזה מוציא סדר שמי וזכרי, שזכרנו, שהאצילות כלו הוא סוד ט' ספירות הזכר, בסוד א"ח דאחד, והכבוד - הנקבה - בסוד ד' דאחד. ותראה שזה הסדר הוא שהיה נמצא ברישא, שלא יכלה המחשבה להשיג אותו כנ"ל, שהיא היתה רודפת, ונפרש הפרגוד. ולכן בצאתו בה, אף על פי כן לא השיגתו ברצונה, כי לא נתגלה בו עם כל טעמיו ושרשיו אשר בעומק הרצון, כמו שהוא בי'. ונמצא, שזה הענין ישנו בה, אך לא מגולה ונודע. ולא תאמר שהוא נעלם מן התחתונים, אבל בבחינת האור בעצמו בחכמה ישנו, על כן אמר, וכדין ההיא מחשבה נהיר בנהירו סתים דלא ידיע שאינו נודע למטה, כי כבר אמרתי מה שאינו נודע השרש - אינה נקראת ידיעה, אלא ראיה בלא ידיעה. והאמת, שהמחשבה עצמה לא ידעה, ונמצא שלא יש זה הסדר בה אלא בבחינה שחסר משם השרש של הסדר, שאחריו היתה רודפת המחשבה בכתר להשתלם. ועל כן אמר, וההיא מחשבה לא ידע. וצריך שתדע ששני דברים נמצאים בפרגוד, א' - שהוא מה שהרישא מאיר בך' בהעלם, והב' - הוא מה שנעשה בו מכח רדיפת המחשבה, ועל כן אמר, בטש האי נהירו דמחשבה דלא אתידע בנהירו דפרסא וכו' כי הרי הזכיר בכאן שני אורות, אחד נהירו דפרסא, ועוד האור שיש בו ממה דלא ידיע ולא אתידע. וזה שאמר, דנהיר ממה דלא ידיע וכו'. הרי ב' אורות זה בתוך זה. והאור שיש בפרסא לא אתידע, ואפילו כשנמשך ממנו מה שנמשך במחשבה, כמו שתשמע עוד בס"ד, ואף על פי כן לא אתגליא:

והנה בטישא אחת נעשית מאור של החכמה, הנעשה בחזרת הרדיפה כנ"ל, עם האור שבפרסא הכלול משני אורות כנ"ל. ואז צריך שכל שני האורות, הנכללים זה בתוך זה,

הוציאו פעולותיהם. והנה בתחלה זה האור של חכמה מתחזק ובטיש באור הפרסא, ומוציא מבחינת האור הנעלם בפנים, לא מן האור החיבון. כי אף על פי שאינה יכולה להשיג הרישא בעצמו ממה שנמשך, אך ממה שפעלה הרישא בהעלם אל הפרגוד - יכולה להוציא ע"י הבטישה מה שיכול להוציא, ועל כן חזר ואמר, וכדין דא נהירו וכו' כי בתחלה אמר בטישא אחת [ב]כללות, ועכשיו מפרש התחזקות הבטישא להוציא בתחלה מן האור הפנימי. ועם כל זה אינו בטש אלא בחיצון. אלא שבכח זה מוציא מתחלה תולדות הפנימי, ואח"כ גם החיצון יעשה את שלו, כמו שנבאר בס"ד. וזה יען האור של המחשבה הוא לפי ענין הרישא כנ"ל, בסוד הי', ולכן בכח הבטישא הנה מתעורר האור הפנימי הנמשך מן הרישא, שהוא ממינו. וזה שאמר, ונהרין כחדא, כי מצא מין את מינו, ולא שהוא מתגלה לחוץ, כי הרי כבר נאמר, לא אתידע ולא אתגליא, אלא שבכח הבטישא היה מתעורר בפנים, ושולט בכח, ואז נהרין כחדא - אור המחשבה ואור הפרגוד. כי כבר ישתוו במה שאור הרישא שולט, והם מין אחד כנ"ל, שאם לא כן לא היו יכולים להאיר כאחד, כי הרי זה היה לפי סדר הרישא, וזה לפי סדר אחר. אבל ע"י הבטישא שולט סוד הרישא כנ"ל. ואז באמת מאירים כחדא, פירוש - שניהם בדרך אחד, בסדר אחד, שהוא סדר הרישא. ועם כל זה אור הפרסא הוא המאיר כן, פירוש - לפי השליטה הזאת, כי כבר שמעת שאינו מתגלה כלל:

והנה לפי זה הסדר נעשו ט' היכלין לשרש לאצילות. כי כבר שמעת שלפי זה הסדר - האצילות כלו ט"ס, והכבוד הוא העשירי, המשלים בסוד ד' דאחד, וכמו שתשמע עוד בס"ד. והנה ההיכלין האלו הם אותם שפירשתי לך למעלה, שמצד עמוד הא"ס ב"ה בהם - יוצאים אח"כ ג' מדריגות באצילות, העומד כמו בחצר, כמו שפירשתי לך בסוד המלאכים. והם נר"ן בסוד חב"ד חג"ת נה"י. ואחר כך הכבוד משלים להם לכלם לע"ס, בין בכלל בין בפרט. וכן נעשה להם גוף בסדר אחר. ועם כל זה תדע, שעדין לא היו יוצאים מן האלה ההיכלות אלה המדריגות של נר"ן, דהיינו האצילות; וכ"ש הכלים דהיינו הגופים, שהכל אחד, דהוא הכבוד, אלא אם כן היה מתלבש כל זה הסדר בסדר אחר, בסוד בינה כמו שנבאר עוד בס"ד. ולכן אמר, לאו אינון נהורין וכו' והענין, כי סוד הנפשות בכל מקום שהם, הם האורות הקבועים, כל אחד לפי ענינו. רוחוה הם העומדים בסוד התנועות של האורות מכל עליון. וירידות נשמה בסוד שלימות וחיות וההשראה וההשפעה של העליון. ושום אחת מאלה הבחינות אינן נמצאות כאן, אלא אחר כך על ידי התלבשות אחר - נעשה מה שנעשה, כמו שנבאר בס"ד. ולפי שאינו דבר מתגלה אמר, ולא אית מאן דקיימא בהו ני הוא דרך אחר חוץ מזה, שאינו מושג

לתחתונים, שהם עפ"י הדרך של ההתלבשות שאמרתי. והנה בתוך ההיכלות האלה יש מה שהוא כנגד הרוחין ונפשין, שיש בהיכלות שבבי"ע. שכבר שמעת שהם העומדים לצורך ההתדבקות של המשרתים בהם. ואלה שבכאן עומדים לקשר כל האצילות בא"ס ב"ה. ויש מה שהוא כנגד הנפשין, וקראם, נהורין, כי אף על פי שהקדים בתחלה לומר, לית אינון נהורין וכו', אדרבא בשביל זה הקדים, כדי שאח"כ כשמזכיר נהורין - לא נחשב שהם כך ממש, אלא כדרך השאלה, רק כדי לומר איזה דבר שיובן:

והנה הסדר הוא כך, העשרה אורות, שאמרנו שהם במחשבה, מתחלקים, ט' מהם לקשר התחתונים בשרש, ואחד לגלות השרש אל התחתונים. והיינו כיהנה הרישא הוא לפנים מן הפרגוד. וכל זה נקרא שהוא בהיכל העליון של הט' היכלין, והוא המחשבה עצמה, והיינו חכמה. ותחתיה יש עוד ח' אחרים, שהם ט' עמה. אך המחשבה באמת כוללת כל הט'. ואפילו העשירית יש שם, אלא שעשתה היכל פרטי לכל הט' נהורין הנמצאים בה. ואז נמצא היכל הא' לה, כולל כח כלם. ואחר כך ח' אחרים תחתיה. וזה בסוד התפשטות של הג' קוצין שבי' העליונה שלפנים מן הפרגוד. ועוד יש בה אור אחד העומד כנגד גוף הי', והוא עשוי להמשיך הרישא העליונה להתחבר עם ט'. אלה כמו שהט' אחרים עשויים להעלות התחתונים, להתקשר עם סוד הרישא העליונה. ונמצא שיש בתחלה הט' של המחשבה, ועוד ט' כשנחשוב כל המחשבה לאחד, ונמנה ט' אחרים (תחתים) [תחתיה]. ובהם עומדים הרעותין ונהורין הנמשכים מן י' שבחכמה, ועומדים לקשר האצילות כנ"ל. ויש להם בתאוה לכל הרעותין שבהיכלות, לרדוף זה אחר זה עד שיעמדו כלם במחשבה, שהיא הט' שעל גביהם. ואז יהיו נקשרים הט' שבה, היינו מציאות עצמה כאחד מן הט', וח' אחרים כא' האחרים. ולכן אמר, רעותא דכל ט' נהורין דקיימי כלהו במחשבה שהרי כל מה שיש בה בכל ההיכלין - יש במחשבה לבדה, ואף על פי כן כלה נחשבת לאור אחד כמנין הט'. ותאותם בסוד רעותא שלהם כנ"ל, הוא לרדוף זה אחר זה, עד שנקשרים כלם במחשבה, שהיא הט'. ושם מוצאים כל אחד מקום לעצמו. וכשעומדים שם, אינם משיגים עוד כלל, אפילו כמו שהיו משיגים למטה בהיכלות עצמם. וזה שכאן הוא המקום שחוזרים כל הספירות עם כל עניניהם לסוד היחוד של הא"ס ב"ה הבלתי נודע. ועל כן צריך שיעשה ההפשטה הזאת, שהם מופשטים מן ההשגה לגמרי, עד שתוכל הרישא העליונה להדבק בה לגמרי. ולכן לא אתדבקו וכו' כי אין נראה עוד לא סוד הרעותא, ואפילו סוד המחשבה. והיינו כי בשעה שהם עומדים שם, אפילו המחשבה עצמה מקבלת כמו מציאות חדש, וזה מכח הענפים שנכללו בה. וקבלה כח על ידי זה שתתעורר בה האמצעית העומדת לקשר הרישא כנ"ל,

ואז כמעט שהיא עצמה אינה נקראת עוד מחשבה, ולכן אמר, תפסין בה ולא תפסין. והנה כאשר באמת עומדים כל רזי דמהימנותא, והיינו סודות האמונה שהם עניני היחוד, שבו מכירים ויודעים השליטה המיוחדת של המאציל ב"ה, שכל מה שלמטה נראים הדברים בדרך אחר בסוד ימין ושמאל, ונראה שהרע שולט, וכל הדברים ההולכים לפי ההנהגה התחתונה, כאן עומד כל אמתת ענינם - לדעת שהכל חוזר אל היחוד. וזה כשהאמצעית שולטת כנ"ל, וכמו שמפורש אחר כך בסוד הקרבן. ואמר, וכל אינון נהורין וכו', פי' אפילו בלא זה ההתדבקות, כל הנהורין מסוד המחשבה ולמטה נקראים אין סוף, יען כך הם נתקנים בזמן התדבקותם. ואז נודע באמת שכל זה הוא בסוד א"ס, להתקשר הא"ס ב"ה עם נאצליו. וכל אלה האורות הם בסוד מטי ולא מטי, כי כך מאירים בהיכלות. כי הלא כלם יוצאים מן ט' שבמחשבה, אך הם באים במטי ולא מטי, והיינו שהנה כשנאצליו נאצלו בסוד הדביקות הזה. ולכן הנאצלים הם מתדבקים תמיד, כי לא כמו הנפרדים שיש להם זמן לדביקותם. ונמצא שנאצלו בזה הדביקות, והם תמיד במחשבה, אלא שהם מאירים אורותיהם למטה בט' היכלות במטי ולא מטי. ובבחינת ירידתם במטי מכינים אותם הדברים שאמרתי, לחשוב אותם כמו נהורין ורעותין, ולהבין שמהם יוצא האצילות כנ"ל בסוד הט'. כי בסוד המטי שלהם אין נראה שליטת האמצעית הנקשרת (הרישא) [ברישא]. ונמצא שכל מה שאנו מבינים בסוד מחשבה, וכל הסדרים שאמרנו, הכל הוא בבחינת המטי שלהם. אבל בבחינת לא מטי, הנה חוזר הכל ונאסף למעלה בסוד היחוד, ושולטת האמצעית, ואינם נזכרים עוד בשם רעותין כלל. ואפילו המחשבה אינה נקראת מחשבה, ואין נודע שום דבר כלל, ולכן אמר, וכל אינון נהורין וכו', פירוש שכלם נקראים א"ס, כי כלם בסוד א"ס כנ"ל, מפני עליתם כנ"ל, כי העליה אינה נפסקת כלל. ולכן אמר, עד הכא מטו נהורין וכו', וכל ההתפשטות הוא רק בסוד מטי ולא מטי. ולכן לא אתידע, כי בבחינת המטי - נודעים, ובבחינת הלא מטי - אין נודעים כלל. ולכן אמר, לאו הכא רעותא וכו'. והנה כל זה הוא בסוד השם ב"ה, פשוט ומלא; פשוט בכתר, ומלא בחכמה. אח"כ נעשה עוד הדרגה שלישית של הארה, והיא בינה. והיינו כי בתחלה היה בחינת הי' של המחשבה, שהיא עצמה לא נודעה, ואז היתה מחשבת סוד הרישא בעצמה. והענין עצמו לא נודע. אחר כך קבלה ענין אחד נודע, והוא ענין הפרגוד עצמו, שהארה בבחינה זו היא בחינה נודעת. אלא שאף על פי כן המשפיע הראשון הוא הרישא, ועל כן הארה נודעה מה היא, אלא שמשפיעה נעלם, כי הוא המנהג הפרגוד, ומרשים בחכמה ענין הפרגוד עצמו, מה שנאצל בו מן הרדיפה שזכרנו, והיינו סוד יהו"ה כנ"ל. ואז נמצא האור השלישי שזכרתי, דהיינו בינה.

והחכמה נסתמה שלא לפעול בגלוי, כי אם היתה פועלת, הנה לא היה מקום לבינה לימצא. ועל כן נתעלמו תוך הבינה. ואז היה מקום לבינה, ופשטה ענפיה. ושמה סדר אחר, והוא סוד עשר ספירות בבחי' עשר מדריגות של הפה. כי החכמה היא מחשבה, ובינה - פה, ושם נעשים עשר ספירות כידוע. ומשם יוצאים כל העשר ספירות דאבי"ע, והם ז' הבלי הפה שזכרנו למעלה. ואז נכנסו כל עניני החכמה בפה הזאת, שהיא הבינה, והיינו שנתלבשה החכמה בבינה, ובכח ההתלבשות הזה - כל הדברים שזכרנו בסוד המחשבה נכללו כלם כאחד. ולא נראה אלא כמו חוט אחד לבד, והוא הנקרא חוט א"ס, ומצד הבינה נאצלו כל הכלים, דהיינו החיצוניות בסוד הרשימו. ומצד החכמה - החוט שבתוכם. ונמצא שזה החוט, כשנחשוב אותו לפי מה שהוא עתה בתוך הכלים, אחר שכבר נתלבשה החכמה בבינה, אינו נראה וניכר אלא חוט אחד לבד. אבל כשנבחין בו לפי עצמו, קודם התלבשותו, יש בו כל הדברים האלה שאמרנו למעלה. והנה סדר הבינה הוא בסוד מילוי המילוי, וכללות הכל הוא מ"ב, וכנגד זה יצא אח"כ ז' הבלים, סוד שם מ"ב, כמו שתשמע עוד בס"ד:

ונפרש עתה סדרים הנמשכים לפי כל זה שאמרנו. הנה שמעת שכל זה הוא במטי ולא מטי. והנה בבחינת המטי נעשה ההתלבשות של בינה, והחוט נחשב לחוט אחד לבד. ומצד בינה נחשב אצילות לשרש בסוד י' שבשם, בי"ע - ענפים ממנו, וענפים זה מזה בסוד הק"ה של השם. וגם הזיווגים נעשים לבד באצילות בדרך עיקר. ונשארים בי"ע ענפים לשכינה, כידוע. והם נל עניני האמצע, בסוד השם (בכינוי) [וכינוי], והיינו וייצר בתרין יודין בסוד דין, ה' אלקים, בסוד השם וכינוי, כמפורש למעלה. וזה הוא בנקודת צירי, בסוד הבינה. אך מצד ההיכלין של חכמה שנתלבשו, נעשה כל אצילות - נשמה, וכל בי"ע - גוף. והיינו אצילות - נר"ן בסוד הט' שזכרתי, ובי"ע - ג' כלים להם:

ותדע שעם כל זה לא יצא אפילו זה הענין אלא אחר (ה)התלבשות הבינה, כמו שאמר למעלה, לאו אינון נהורין וכו'. אבל התלבשות הבינה מצד הבינה עצמה - עשה הסדר של אבי"ע כנ"ל. ומצד ההיכלות עשה נשמה וגוף, מקבילים זה לזה. והוא סוד הפרגוד ג"כ, וסוד ההי"ן כנ"ל, שגם המילוי של חכמה נתחלק לשנים, בסוד הו"ה כנ"ל. אך כל זה הוא בסוד המטי, אבל בסוד לא מטי - האמצעית שולטת, וכל הדברים עומדים (להתקנטר) [להתקשר] מלמטה למעלה. ואז המחשבה מתעטרת בא"ס, בסוד הרישא הנמשכת ע"י האמצעית. ואז כל הסדרים של ההתלבשות אינם נחשבים, אלא עומד הכל בסוד ההתדבקות, ובי"ע נשרשים באמצעית שבמחשבה. והוא סוד כתר מלכות,

והוא הד' של אחד, ונחשב לעטרת בעלה. ואז נאמר, עיקר שכינה בתחתונים,לפי היחוד הנשגב הזה:

וזה הסדר שעושה הקרבן עולה מלמטה למעלה, ומחבר הכבוד לאצילות, בסוד המ"ב זיווגים המפורשים במקומו. והם הז' שמות המוזכרים שם בהיכלות, שיש בהם מ"ב אותיות, המתחברים עם האצילות, בסוד מ"ב דמ"ה. וסוד חיבור זה הוא ממש סוד הז' הבלים, עם ההויות שבתוכם. והיחוד עולה כך, הכל כבר אמרתי - מתעטר מלמטה למעלה. ומגיע הכל עד החוט שנקרא א"ס, שהוא חוט הא"ס ב"ה, ואז מיד נתקנת הבינה, שהיא הפה שאמרנו, ונשלם זיווג האמצע בסוד יאהלוההים. ואז החוט מתפשט מן ההתלבשות. ובתחלה נשלם ענין הט' היכלין, ואז נכנס האצילות בבחינת נשמה בתוך בי"ע, בבחינת גוף. אח"כ עולים בסוד לא מטי אל המחשבה, ומתעטרת. ואז מתחבר חיבור יאהדונהי בסוד זיווג של רישא וסופא. ואז נשלם אחד ממש. והרי נשלמו כל מיני הזיווגים בסוד היחוד העליון:

ותדע שעל החוט של א"ס ב"ה עומד תמיד השלימות, שזכרתי למעלה, בסוד דלא אתפס כלל. כי החוט באמת כולל הכל, מן הרעותא דלא אתפס הזה עד הבינה שזכרנו. ולכן בהגיע ההתערוררות אל החוט, מתעורר כלו, ונשלם בסוד השלימות. רק שכל המדריגות אחד אחד כמו שמתעוררות כך הן נשלמות. כי כל מה שהוא בסוד א"ס - הוא דבוק בשלימות הנ"ל, ובהתעוררו - נשלם. לכן בהתעורר הבינה, נשלמת בסוד השלימות העומד עליה, כי מתעורר הכל עד השלימות, אך לבחינת הבינה לבד. ונשלמים כל עניני האמצע - בהתעורר הט' היכלין נשלמים, כי מתעורר הכל עד השלימות, אך בבחינת המטי עדיין. אחר כך בהתעורר הלא מטי בסוד המחשבה - נשלם להשתלם הכל בסוד השלימות, ונעשה אחד, יחוד שלם ודאי, והבן היטב. ועל כן אמר, וברזא דקרבנא כד סליק וכו'. ואמר, ההוא נהירו דנהיר מיניה מחשבה דלא ידע איהי וכו' בה כלל אקרי אין, והוא סוד הסדר של ה" שאמרנו למעלה, שהמחשבה עצמה אינה משגת אותו, והוא העושה ענין דלא מטי, ובו נקשר הכל אל היחוד - נקרא אין. וזה באמת סוד יש מאין. וזהו שאמר, ועל דא כלא קימא, שכל שאר הענינים נמצאים ומתקימים, ויוצאים כל האורות מהם, וזהו, דמיניה אשתכח וקיימא ונהיר למאן דנהיר ועל דא כלא קיימא, שזהו באמת (קדם) [קיום] הכל, והוא הקשר וההתדבקות של הא"ס ב"ה עם נאצליו. וכל היש נמשך מזה, ומתקיים בזה, והבן היטב:

והנה כל זה נתפרש בפרשת פקודי בהיכלות, [רנט, ע"ב] שאמר, וכד אשתלים כלא כחדא שייפין עלאין בתתאין וכו', וזהו כי בתחלה מתחברים כלם, עד שנשלם ענין

הכבוד. ואז האצילות שהוא הנשמה, מתחבר בו בסוד נשמה. כי הלא כל ענין ההיכלות הוא רק בסוד ההיכלין, אם בבחינת מטי - האצילות הוא נר"ן, ובי"ע גוף; ובבחינת לא מטי - אצילות ט', ובי"ע עשירית. ומתחלה מגיע לבחינת הנר"ן וגוף, כמ"ש למעלה, והיא נכנסת. ואז מקבלים כלם הארה יותר גדולה. רק מבחינת ההתקרבות שהתקרבה הנשמה לגוף, אז מתעורר השלימות בסוד החוט כנ"ל, שבתחלה מתעורר סוד הבינה אשר שם, ועולה עד השלימות. וזהו, ההוא רעותא דלא אתפס וכו'. אז חוזר הכל לבחינת לא מטי, והיינו סליק כלא עד א"ס. והיינו כי בתחלה צריך לעלות ההתעוררות מלמטה בכל הבחינות לקרבם, ובתחלה עולה ההתעוררות בבחינת נשמה וגוף כנ"ל, שאז מתקרבים הנשמה והגוף, ומזדמנים לקבל סוד השלימות. אח"כ מגיע ההתעוררות לבחינת לא מטי, ואז סליק וכו'. ומיד שמתחילים להתעורר, הנה נשלם בו בסוד השלימות זיווג האמצע יאהלוההים. וזה סוד, ובסים ההוא רעותא מוסיף להתעורר, ונשלם בו סוד הנשמה והגוף. וסוד זה, נהירו דנשמתא עלאה. ואז מתחזק האצילות להתגלות בסוד יחוד דו"ן עם בי"ע. וכן ענין זה נעשה למעלה בסוד המחשבה שזכרתי. ותדע שגם הכבוד למטה נקרא בשם מחשבה, אך כאן מדברים במחשבה העליונה. ולמעלה תפיס ולא תפיס, לפי שלמטה עדין לא נתחבר לגמרי, אלא נעשה למטה בזיווג של אצילות ובי"ע - סוד ביאה ראשונה לעשות כלי, וביאה שניה, הכל בסוד היחוד. וכל זה בעוד שלמעלה האמצעית של הי' שבמחשבה הולכת ומתגלית. והיחוד צריך שיהיה מתגלה מכח התחתונים, בסוד, עיקר שכינה בתחתונים, ע"י עבודתם. ואז סלקא מגו רעו דמחשבה וכו', כי זה כמו מ"ן, והביאה הראשונה היא כדי שתוכל לעלות מ"ן, והיינו שמעשה התחתונים יועיל לגלות היחוד הזו. ואחר שהוכן כך, ולמטה כבר עלו המ"ן בסוד העבודה העומדת שם בבי"ע כנ"ל, אז נשלם להתגלות האמצעית. ואז נשלם אחד לגמרי, ונגלה היחוד כראוי למעלה ולמטה, ונקשרו הכבוד באצילות, והאצילות בא"ס ב"ה, והבן היטב:

ועל כן אמר, נהירו דנשמתא וכו' והיינו חיבור בסוד הנשמה וכו'. ואז בגו נהורין אעיל בסתימו דמחשבה, ני מתוך הארה הזאת, שבה נשלמת ההשפעה, היחוד מתחזק בתאוה גדולה של העליונים והתחתונים כנ"ל. ולכן שני דברים, השפעה ויחוד, השפעה נעשית בזיווג יאהלוההים, ונשלמת בסוד נשמה וגוף; אך היחוד מתגלה בסוד יאהדונהי. ולכן בגו נהורין דאעיל וכו'. ואז היה צריך להיות נשלם גילוי היחוד ונהיר ואתבסם. ומכח זה נעשה למטה סוד ביאה ראשונה בבחינת יאהדונהי, שנותן כח שמעשה התחתונים יועיל כנ"ל. ולכן תפיס ולא תפיס, כיון שלמטה לא נשלמו עדיין להתחבר באמת. ואז סלקא מגו רעו וכו', והיינו האמצעית נשלמת להתגלות, המקשרת הראש העליון עם

הנאצלים. ואז כד האי סליק וכו', שאז התחתונים תופסים ביחוד, ומתדבקים באמת ד' בא"ח, ונשלם אחד, ביחוד שלם לכל צד, והבן היטב:

והנה זה סוד היחוד, המתגלה בכל זיווג, שהוא מתגלה מעט מעט, מדריגה אחר מדריגה, עד שיהיה הכל נשלם, כמו שביארנו למעלה כבר. וזה סוד הזמן, שבו, "לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים". וסוד זה מ"ה וב"ן ממש, הם תיקון האמצע, כי רק זה הוא המתגלה בכל היחוד הנשלם, דהיינו אם היה היחוד (ה)מתגלה בכל החלקים, היה מיד נשלם הכל. אבל מה שנעשה מכח כל התיקון של היחוד שאמרנו, אינו אלא גילוי אחד מן המדריגות לבד, המגיע לאותו היום, והיינו ממדריגות האמצע. כי כבר שמעת שהוא הצריך ליתקן, כדי שבסוף הכל יתחברו רישא וסופא. וסוד הכל תלוי במ"ה וב"ן, כי ב"ן - שרש כל קלקולי האמצע והעלמיו, ומ"ה - תיקוניהם בגילוי השם. ונעשה מתחלה מה שנעשה, והולך ונעשה תמיד עד הסוף, עד שבהשתלם מ"ה וב"ן להתחבר ביחד - יהיה סוף האמצע. וסוד זה, מ"ה וב"ן - עולה זמ"ן, כי כל הזמן רק בהם, וחלקי הזמן הם חלקי מ"ה וב"ן המתחברים זה לזה. ולכן היחוד עולה עד סוד הרישא וסופא. אך ההשפעה הבאה, וסוד גילוי מדריגת היחוד המתגלה באותו הזיווג, הולך הכל אל מ"ה וב"ן. וסוד כל זה, "המוציא לך מים מצור החלמיש":

ואפרש לך עתה סוד גדול מאד, כי ב"ן הוא האבן הזה, וצריך להיותו מתוקן משם מ"ה, להביא ההשפעה. ואפרש לך כל זה בסדר נכון. והוא מה שפי' הרשב"י ע"ה בפ' בראשית, וז"ל, במ"ב גווינין זיני נהורין אתפלג עלמא וכו'. והם באמת סודות עמוקים מאד, מגלים מפנימיות ההנהגה העליונה, מה שאפשר להבין עתה - שחוזר בה הכל אל היחוד העליון, והבן היטב. הנה כתוב, "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ והארץ" וכו', הרי שהיתה בתחלה בנויה, ואח"כ היה החורבן, ואח"כ נבנית. והנה כל זה נשרש למעלה למעלה. והיינו כי הנה כבר שמעת איך הפה העליונה, היא בינה, המציאה את ההבלים, כמ"ש. והנה על זאת הפה אמרו, מפתח פומך הוה לן נהור. וסוד הענין הוא, כי כל הדברים נבראו בסוד בנוי וחרב ובנוי. וכן אור שנברא ביום ראשון נגנז אח"כ, ובסוף הכל יש לו להתגלות שנית. וצריך שתדע, כי הנה בפה הזאת נסתדרו מיד לצורך מה שיצא ממנה, ומיד נסתדרו בה ד' הויות ע"ס מ"ב. והנה הפה עצמה - סוד ס"ג, והיינו פ"ה - ס"ג וכ"ב אותיות. ואלו הכ"ב אותיות נתקנים בה בסוד ה' מוצאות הפה, והם ה' אותיות דאלקים. אך מבפנים יש שם ע"ב, והוא יורד מן המחשבה דרך החיך, ויורד אל הגרון, ושם מתחבר בשם ס"ג, והיינו בינה. וע"ב היורד מן המחשבה, יורד ובוטש בכל מוצאות הפה, שהם בסוד ס"ג כנ"ל, ואז עושה קול, והיינו ע"ב ס"ג

כמנין קול. והנה יש בהם ז' יודין, וסודם ז' הויות, והם כמנין יעקב, וס"ז "הקול קול יעקב". ואז היו יוצאים מן הפה ז' קולות, וכל אחד מהם נקרא קול ה'. והענין, כי ז' הויות הם היוצאים מחיבור הע"ב ס"ג, והם יוצאים לפי מה שמכה בפה מן האורות העליונים, בוטשים בתחתונים. ולפי הבטישא - כך התחתון מוציא הארותיו. ונמצא שהם ז' הויות בסוד זה. אך בכל הוי"ה מתחברים הע"ב והס"ג ביחד, ועל כן מצדם כל אחד מהם נקרא קול. ומצד הוי"ה - קול ה'. אמנם הכל היה צריך לעבור בסוד ה' מוצאות הפה, וזהו "בראשית ברא אלקים". ובאמת אם לא היו ה' מוצאות אלה, לא היה שום גילוי לאלה הקולות. אבל מצד המוצאות, שהם כ"ב אותיות שזכרנו למעלה, שנתחלקו לה', אז היו שולטים בהם ה' אותיות אלקים, והיה בהם איזה גילוי, ואף על פי כן אור הפה היה מתרבה מכח ע"ב המתחבר בו. וזהו ברא מלה סתים, שמצד אלקים היה מתגלה, אך מצד ברא נעלם ואינו מושג. ותראה שבסוד ה' מוצאות הפה נרמז שמלת קול עולה ה' הויות. אך הרוח מחבר כולם, ויוצא בכח הלשון בסוד ו', וזה אות ו' של קול. ובסודו נאמר בראשית - ברא שית. וזה סוד "כי אין מלה בלשוני", להראות שהמלה תלויה בלשון, שהוא הגורם לרוח שיוכל ללכת במוצאות ולחברם, ולעשות מאותיותיו תיבות, בסוד אות ו':

ונחזור לענין הקולות, כי כל אחד מהם היה בנוי מב' שמות ע"ב ס"ג, וסודם שמים וארץ. ואז היה מאיר אור מלמעלה מסוד המחשבה עצמה, ומחבר אותם. ותבין סוד זה, כי תמיד במקום שנמצא דו"ן ביחד, אור היחוד העליון מתגלה עליהם, וזה א' יותר שיש במלת קול מחשבון ע"ב וס"ג. וזה שהיה מתגלה עליהם, היה גורם להם להוציא התולדות. וסוד זה - כי כל שהוא מן הפה ולמעלה נכלל הכל בסוד אות א' אחת, ובפה מתחלת אות ב', וסוד ברכה שעולה כמנין עסמ"ב שנסתדרו בה כנ"ל, עד הת'. וס"ז בראשית - בת ראשי, וזהו שהעולם נברא בבי"ת, והיא מראה בעוקץ לא', כמו שדרשו ז"ל, כי היא נקשרה בה, ובהתגלות זאת הא', מה שהיה ב"ת - מב' עד ת', נעשה א"ת. ואז היו יוצאים כל התולדות של השמים והארץ הנ"ל, וזהו את השמים ואת הארץ, שארז"ל, "את - לרבות את תולדותיהן". והנה זאת הא' היתה מוציאה שם א' שעומד לקשר השמים והארץ וכל תולדותיהם, אלה עם אלה, והוא אהוה ר"ת את השמים ואת הארץ. ועל כן נעשה סוד הגוף של או"ה, המתלבש אח"כ במלבושיו כמפורש למעלה במקומו. והכל היה בדרך נעלם, שאינו מושג כלל. וזאת הא' המתגלית, בעברה בסוד ה' מוצאות עשתה ה' הברות, בסוד פתוחי חותם. ולכן אי אפשר לקרוא האותיות בלא הנקודות, שהם בסוד זאת הא', שממנה נשלם קול. והנה כל זה לא היה יכול עדיין להיות מושג כלל

מן התחתונים, כי הקולות שיצאו מן הפה היו נקשרים בשרשם, שהוא הפה, והכל היה הולך לפי התיקון השלם, ולא היה בדרך ההנהגה הצריכה לפי העולם, עד שהוצרכה הפה להיות נסתמת. ואז התחילו כמו להתגלם מעט, מה שהיה עומד חוץ מהפה:

והנה צריך שתדע, כי הע"ב שהיה באלה הקולות, היה מתחבר בפה לגמרי, עד שכמעט לא היה יוצא ממנה. אלא שהיה מתחבר גם עם הבחינת הס"ג, והיה עושה קול. אך כשנסתמה הפה, נאסף בתוכה כל בחינת הע"ב, ונשאר בחינת הס"ג לבדו. והם אותם שקראם הפסוק ארץ. ובשארם לבד - נחשכו. וזהו, "והארץ היתה תוהו". ומיד נרמז סוד המלכים אשר מלכו בארץ אדום, כי היא ארץ כמ"ש, והיא אדום - שדינין מתערין מינה. והנה אז מיד נגלה סוד המלבוש של או"ה שלא היה יכול להתגלות מפני רוב האור של ספירותיו. ועתה מתחילים להיות הדברם מעט יותר מושגים. והנה כאן היו כל אותם הדברים שהוזכרו למעלה בפיסקא עכ"ד שמיה דעתיקא ע"ש. והאמת, שכל אלה הדברים המוזכרים בפרשה של ואלה המלכים, אינם אלא למטה באצילות, רק ששמותם נגזרים מכאן. נמצא שמציאות הראשון של ההעלמים והדינים בכאן היה סוד בליעת האורות, שנבלעו בסוד הפה, דהיינו ע"ב שהיה מתחבר עם ס"ג כנ"ל. ואח"כ יש מה שנחשך ס"ג, שנשאר לחוץ. ואח"כ היה עוד חשך אחר, כמ"ש עתה. ואלה הג' הם שרש לכל מה שהיה אח"כ. וסודם במלכים - בלע יובב חושם:

ונפרש עתה כל זה בסדר. כי אחר שנשאר ס"ג לחוץ, והתחשך, אז נתחלק לב' מדריגות - הפשוט והמילוי. והפשוט נעלם, ונשאר המילוי לבדו, והוא הבל. ואז מה שהיו בסוד ז' קולות - נעשו ז' הבלים, ובהם מתנהגים כל דברי העולם. וכאן תראה כח התורה, שהיא תורת אמת, שגורמת בתחילה חיבור פשוט ומילוי ביחד, שאז נעשים (ו)אמת - ז"פ ס"ג. ועוד מתחבר בהם ג"כ הע"ב, ועושה קול, ומתחברות ההויות שזכרתי למעלה - ז' הויות כמנין יעקב. וס"ז "תתן אמת ליעקב", הקול קול, והוא בסוד שם מ"ה כמו שנפרש עוד בס"ד. וזה האמת, שמה שיוצא מן הפה סודו ז"ת, ולכן הם סוד מ"ה וב"ן. ובתחלה היו מתנהגים אלה המ"ה והב"ן מכח הע"ב והס"ג ביחד, כיון שנתעלם הע"ב, נשארו מתנהגים לפי הס"ג לבד. ועם כל זה, עדיין היו עומדים, אלא שהיו מתחילים להיות כמו רועשים, שאין להם כח לעמד. וכיון שנסתר הפשוט של ס"ג, ונשאר ההנהגה ביד ההבל, אז נסתר מ"ה ג"כ,ושלט שם... ב"ן. ובהיות הוא שולט, אז היה נעשה כל התוהו ובוהו המוזכר בפסוק. עד שחזר הפשוט להתחבר במילוי, וכן חזר מ"ה ונחחבר עם ב"ן. ונפרש עתה לפי סדר השמות כמו שכתובים בתורה. הראשון הוא בלע בן בעור, וכאן מוזכר ושם עירו שהוא דנהבה. והענין, כי כל אלה, כבר אמרתי, באצילות היו,

אלא שהיו לוקחים שמותיהם לפי מה שנשרש למעלה. והכל הולך לקבוע ההנהגה ביד המלכות, שהיא המנהגת. וכן הוא לפי הא"א העליונה, סוד המרכז, שפירשנו למעלה, שהיא סוד המלכות. וכאן הוא תלוי פרטותיה. ועל כן הוזכר בכלם מקומם, כי שמם בא ממה שנעשה למעלה מקומם, הם מה שהיה נעשה במלכות לפי ענינם. ובג' מהם נאמר ושם עירו, והטעם הוא, כי שאר המלכים היו לפי הבחינה שהיתה נמצאת המלכות אז. אך אלה הם בסוד מה שהיא צריכה לישאר כך לצורך ההנהגה. ועל כן נאמר בהם, ושם עירו, להורות הקביעות שנקבע שם לעירם כך. וכבר שמעת איך הג' מלכים הראשונים בהם נשרש כל מה שנעשה עד שליטת הב"ן, ובארבעה האחרים - כל פעולת הב"ן. ואח"כ השמיני הוא התיקון. ולכן בראשון שבראשונים ובראשון שבאחרונים נאמר, ושם עירו, כי בהם נקבע... מה במלכות. וע(כ)"פ הדבר ההוא היו שאר הענינים במלכים הנמשכים אחריהם. (ואילך סדר נקבע) [ומשם ואילך נקבע סדר] סוד התיקון:

ואומר לך הקדמה אחת כללית בענין כל השמות, שהרי השמות אין להם פירוש ממש כמו הפעלים, אלא מובן מהם איזה ענין פעולה כמו ברמז, שהשם ההוא הוא על הפעולה ההיא. מה שאין כן הפעלים, שענינים מובן להדיא. והסוד הוא, כי השמות הם סוד האורות המתחברים להוציא פעולה אחת, כי כל אות מורה מאור אחד עם מרכבותיו, ואין נראה בם הפעולה מפורשת, כי אם כמו ברמז, כי לכן נקבצו יחד לעשות אותה הפעולה. ואעפי"כ דרך הפעולה אינה נודעת. ולמה צריך כל כך מאורות וכל כך הרכבות, כי כל אלו הם מן הדברים התלויים בכתר, שכבר פירשתי לך למעלה שהם נעלמים, ואי אפשר לדעת אותם. לכן בודאי כל שם מורה שכל כך מאורות כמו האותיות שלו נקבצו יחד לעשות פעולה אחת. והפעולה נרמזת מעט בחיבור האותיות ההם. ולפעמים אינה נרמזת כלל, והם השמות שאין להם שום הבנה, וזה מורה על הסתר דרך הפעולה ההיא. ואעפי"כ איזה רמז קטן ודק מאד יוכל להמצא שם למשכילים הרבה, לדעת דרך השם ההוא ומוצאו ומובאו, הדרך איך שהוא מצטרף משם יוכל לדון ענין השם ההוא באיזה צד. אך הפעלים הם הפעולות היוצאות מחיבור המאורות, וזה מושג אצלנו ונודע ענינם היטב, ולכן הם מובנים לנו:

ונשוב לענין, הנה כשמלך דעת באצילות, והיא בסוד הנהגת הדין בסוד ב"ן לקבוע עניני הנהגת העוה"ז, ואז נכללו בה כל הדינים בסוד בליעת האורות שאמרנו למעלה. ותראה מה גורם זה - זה גורם חסרון הידיעה. והוא סוד "כל מי שאין דעת אסור לרחם עליו", כי אז הוקבעו כל העונשים למי שראוי. וסוד זה - "ושם עירו דנהבה", כמו שנפרש עתה בס"ד. אך "ושם עירו עוית" הוא סוד - מזל שעה גורם, כמ"ש עוד בס"ד:

ונפרש זה עתה, דע שכל השכר הנצחי הוא רק שהנשמות ימשיכו לעצמם אור חדש תמיד, וסוד (הבל) [הכל] הוא ענין כלת משה, וזה הדבר כבר נתפרש במקום אחר. כי השכינה נעשית בת זוג לכל אחד מישראל, והיינו "ינוחו כל משכבותם הולך נכוחו". וזהו עיקר פעולת הצדיקים, שהמאציל ית"ש נתן להם מציאות שיפשטו הם אור הקדושה עצמה, והיינו שבהתדבק נשמת הצדיק בשכינה, יתחדש מלמעלה אור, מה שראוי להתחדש, וימשך עד זאת המדריגה של השכינה, שאמרתי שנעשית להם בת זוג. והרי, אתפשטת מהימנותא, כמ"ש הרשב"י ע"ה, וזה (וזה) ענין השלימות שזכרתי למעלה, שנתגלה תמיד אל נשמות הצדיקים. וזה דרך הגילוי, הנה המוחין של הנשמה הם נדבקים למעלה, ולוקחים אור מה שלוקחים, ובתוכם באמת מתלבש מה שמתלבש, כמו אי' בז"א. ונמשך להם בכל יום אור חדש במוחיהם, והם ממשיכים אותו למטה עד השכינה, בסוד בת זוג שלהם. ואז יוצא ממנה לחוץ, והרי השלימות נתגלה. והגילוי אין צריך שיהיה כי אם למטה, כי למעלה בשרש ישנו, אלא שמתגלה בכל המדרגות, עד שמגיע למדריגה זאת התחתונה. ובאמת על זה נאמר, "בניך כשתילי זתים סביב לשלחנך". כי השלימות שנתגלה - שוב אינו נעלם. ובו נאמר, "אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו". כי האמת, שאין השלימות הזה נשלם עד שמתגלה מן השכינה כנ"ל, והצדיק משיג מה שמשיג, בין בהמשכה הראשונה בסוד המוחין, בין בהמשכה אל השכינה בסוד בת הזוג. אך (ה)שלימות הדבר הוא כשנתגלה לחוץ, והם הם העולמות שהצדיקים נוחלים, כמאמרם ז"ל, ואלה נקראים תולדות, כי אין האילן הקדוש משתנה, ולא נוסף עליו כלל, אלא מה שקבוע כבר - יוצאות אלה התולדות. והנה עד סוף אלף השביעי יכולים אנו להבין שהוא כן, כמ"ש, כי עדיין יש למעלה הבחנה בין דו"ן. אחר כך הוא סוד ההשוואה, ולא נוכל להבין הדבר איך הוא. אך מזה הענין הוא יוצא ודאי, כי סוד הכל, "זכר ונקבה בראם ויאמר להם אלהים פרו ורבו" וכו'. והנה עיקר כח ההתפשטות הזה תלוי בדעת, כי שני המוחין האחרים, אעפ"י שהם ממשיכים ומקבלים, אינם יכולים לפשט ההשפעה ולהוציא התולדה אלא הדעת. וזה מה שחסר לס"א, שעל כן אמרו, אל אחר אסתרס דלא עביד איבן. שהרי הקדושה עומדת להתפשט לקבוע פשיטותה לנצח, והיינו קושטא. אבל הס"א עושה מה שעושה, אבל אינו בר קיימא, אלא זרע רשעים נכרת. וכל מי שהוא משם הוא ג"כ כך, שאינו יכול לקבוע שום דבר רע לעמוד להתקים, כי שקרא לא קאי. אבל לא תחשוב שיוכל לפחות להמשיך מן הקדושה ולפשט אותה, כי גם זה אינו, כי ע"כ נאמר, "ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי" וכו':

ותבין בכאן היטב ענין פגם הנשמות ותיקונן. הנה הס"א, כבר אמרתי, הוא מקור אחד שאינו עומד להתקים, אלא לכלות. אכן אין בו דעת, וכל היוצא משם ג"כ הוא כך, וכל מי שמשלים עליו הס"א גם הוא נעשה כך, אעפ"י ששרשו הוא מן הקדושה. והיינו כי מי שפוגם עצמו כל כך, עד שבאמת נקרא רע, מרע הרעה הגוברת בו שורה עליו הצלם של ס"א ח"ו, ואז הדעת שבו מתעלם ואבד, ואין נמצא בו אלא החו"ב. ואז נאמר, "חכמים המה להרע ולהטיב לא ידעו". כי הדעת אינו אלא לטוב, אך החכמה היא גם לרע. ועל כן נמצא, שאפילו פושעי ישראל יהיו חכמים בתורה. אבל זה ודאי שאינם יכולים לפשט האמונה כלל, כי אעפ"י שהם מתחכמים, אין חכמתם עושה פעולה למעלה, בסוד פרו ורבו כנ"ל, אלא "וזרע רשעים נכרת". וזהו שאמרו בתיקונים שנאמר עליהם וימררו את חייהם וכו'. ולבסוף לית הלכתא כ"פ, ושהשכינה בסוד בת זוג שזכרתי למעלה:

כל זה בסוד ימי השבוע, שהם סוד סבוב כל כללות ההנהגה, בסוד, שתא אלפי שנין הוי עלמא וחד חרוב. וכבר פירשנו למעלה כי אלף השביעי הוא סוד הסיפא, אך חדוש העולם הוא בסוד ההשואה להיות כבראשונה לפי השלמות הפשוט, ולא ידענו איך יהיה הדבר בנבראים. והנה ערב שבת יש לו בין השמשות שמכניס ממש כל עניני החול אל קדושת השבת, אך הארה זאת מתחלת מיד אחר חצות. וכן נמצא מציאות אחד בסוף האמצע הכולל כל עניניו להביאם אל הסוף. ולכן חוטמא, שהוא התיקון האחרון שבז' תיקוני רישא, נכללים בו כל התיקונים הראשונים לצורך פעולה זאת - להביא הכל אל הסוף כנ"ל. והכל בסוד מלכות, שהיא נשרשת מתחילה בגולגלתא, שהיא התיקון הראשון. וסוד זה, "וה' ברך את אברהם בכל", שפירשו - בת היתה לאברהם ובכל שמה. וכן בחוטם בסוד האחרונים. ולכן נקראים אחרונים, לפי שהם כללות כל הז"ת, אבל לעבור מהאמצע אל הסוף:

אך כדי שתבין זה היטב, צריך שאפרש לך סוד אחד עמוק מאד מאד, שפירש רשב"י בשלושה מקומות. האחד הוא בפ' נח (דף סה ע"א) שאמר, אר"ש אירמית ידי בצלותין לעילא דכד רעותא עילאה לעילא לעילא. שמרוב העלם הסוד הגדול הזה לא אמרו אלא בתפילה גדולה, וכיוון בגלות אותו להמשיך אורות גדולים ותקונים נפלאים, כי הם באמת מהסודות הרמים מאד, סוד ה' ליראיו:

דע כי שני סדרים יש, האחד גלוי, והאחד נעלם. וסוד זה - כי לפי מה שאנחנו משיגים בגלוי, אצילות הוא עיקר ההנהגה, שבו יש כל הדכורין והנוק' הצריכים להנהגת העולמות. ואח"כ בי"ע הם חותמות מהאצילות עצמו. ולפ"ז עיקר הכל הוא באצילות, ומה שנעשה בו נמשך כן בהמשך בבי"ע. אך יש סדר אחר נעלם הכולל כל האצילות

ובי"ע בסדר אחד, וזה כבר נתפרש בסוד ההיכלות בפ' פקודי. ואומר עתה מה שצריך כאן. כי הנה הרוח הזה של החוטם דעתיקא - בו נכללים עניני העולם כמו שאבאר לך בס"ד. ולפי זה הסדר - אצילות נחשב כלו לזכר, ובי"ע כולו לנוק'. וזה, כי הנשמה בבריאה היא אלקות, רק הנפש והרוח הם נפרדים, ולכן יש לכל היכל נפש רוח בפני עצמו. אך הנשמה היא כללית לכל העולם. וזה מה שצריך לתקן בשלימות, כי באצילות "לא יגורך רע", יען הכל הוא אלקות. אך בבי"ע, שיש שם נפרדים, שם הס"א יכולה להתגבר ח"ו לפי חטאות בני אדם, ושם הוא שצריך להעביר אותה, וסוד זה - "וכבודי לאחר לא אתן", כי צריך סוף סוף להטהר הכבוד, ולהתקשר בו ענפיו בקדושה, ואז כולם כאחד מזדווגים עם האצילות, שהוא הזכר לנגדם. וסוד הכל - מ"ב זיווגים, כמפורש במקומו בסוד ההיכלות:

ונפרש בתחילה שרש ההנהגה הגדולה הזאת, שבה תלוי גילוי האור שפירשנו למעלה בסוד רישא וסופא. וזה, לפי סדר התקרבות האור הא"ס ב"ה אל הס.. [הספירות] בהדרגה מעט מעט. הנה הרצון העליון ב"ה הוא שרש הספירות, וכח אחד ממנו לבד הוא שבו עומדת הבריאה וכל עניניה, וזה פשוט, כי זה הוא רק ענין הטיבו אל אחרים. וזה נתפרש כבר בכמה מקומות, כי הא"ס ב"ה הוא בלתי-בעל-תכלית, ולכן לא יעלה על דעת שרק מה שעשה, הוא מה שהיה בכחו לעשות, ולא היה בכחו כי אם זה, אלא ודאי כחו הוא בלתי תכלית, ורק כח [אחד] בין הכחות אשר אין להם מספר בתכלית, הוא שרש כל עניני הבריאה כלה. הרי כאן שרש ושרש דשרש, כי שרש הבריאה הוא הכח הזה הפרטי, ושרש השרש הוא הרצון הכולל הבלתי-בעל-תכלית, וזה הכח הוא שנתעורר בראשונה, ונטה כל הרצון אליו, ונעשה זה מרכז לכל הרצון, ונקרא מרכז א"ס ב"ה. והכח הזה מצד עצמו הרי הוא שלם בתכלית השלמות, אך אינו יוצא חוץ מענין ההטבה אל נבראנים], כי רק זה הוא ולא ענין אחר. אך זה הענין הוא שלם בו בתכלית השלמות, והוא המתגלה בספירות, כמו שתשמע עוד לקמן בס"ד:

והשלמות שלו אין לו סוף, כי הלא לכל הנצחיות הוא ילך, ויתגלה תמיד גלוי חדש אל כל הנבראים כראוי להן, ושם כל תענוגן הנצחי, ולזה נבראו. מן השלמות הזה יוצא אח"כ משפט ההנהגה הראוי לסבוב, בכל מיני סבובים אשר הוא מתהלך, עד הגיעו אל הסוף אל מצב הנצחי, ואז נמצא שם מציאות נקודה אחת הכוללת כל המשפט הזה בכל חוקותיו, ובה נבחין ראש וסוף, כי השלמות כלו שלם בכל חלקיו בשוה, והמשפט המחוקק בו נמצאת ההדרגה המתחלת מהראש, ומתפשטת והולכת עד סוף הכונה. וזה

נכלל הכל בנקודה אחת לבד, כי באמת רק ענין אחד הוא כללות כל הנהגה המחוקקת, והיינו החזרת כל רע אל טוב בפועל, והבן היטב:

אחר כך זאת הנקודה התחילה להתפשט, ונעשית יו"ד שלמה שיש בה ג' קוצין וגוף היו"ד. ותדע שכל זה נעשה אחר התעוררות הצמצום, קודם התגלות רשימו, וכל המדריגות האלה ישנם תמיד לפנים מהספירות, כי אח"כ במדרגה אחרונה, שהיא מדרגת הספירות, כמו שנבאר בס"ד, שם יש החלוקים של הרשימו, והוא וכל שאר הענינים, כמו שנבאר בס"ד. ובהיות היו"ד הזאת נשלמת, הנה היתה הולכת ונאצלת מן השלמות, והשלמות נעלם בתוכה ומניח לה מקום להתפשט. וכן היתה משלמת חלקיה וענפיה, ואז כל אחד מהקוצים היה מאיר לג' אורות, ונעשו י' אורות, והוא סוד יו"ד אחד בג' קוצים, מאירים כל אחד בקו אחד, או ימין, או שמאל, או אמצע. וגוף היו"ד קושר הכל בסוד מלכות:

והנה זה אמרו דכד רעותא לעילא לעילא, והוא הרצון העליון, דהיינו א"ס ב"ה, ולזה אמר "לעילא לעילא", כי הוא למעלה מהכל, ואין לדבר בו רק כך - שהוא מרומם מהכל.

וזה עומד על ההוא רעותא, והוא הכח הפרטי שהוא שרש לבריאה, כמו שביארנו:

וזה לא אתידע ולא אתפס לעלמין, כי אותו מצד עצמו אין יודעין אותו, כי הוא נעלם בתוך ההנהגה משפטית. "ולא אתפס" - כי אפילו שמתגלה, אין נקרא שיודעים המונח הכללי שלו, ושיושג השגה שלמה, אלא נקרא שמשיגים (ממש) [ממנו] איזה הארה. ואפילו בכל הנצחיות יהיה כך, וזה פשוט, שמה שאין השכל מקיף אותו מכל צד - אין נקרא שתופס אותו, אלא שמביט קצהו. וזה השלמות אינו יכול להיות נתפס בכל הנצחיות שלו:

והזכיר עוד הדרגה אחרת, והיא רישא דסתים יתיר לעילא. ונאן מתחלת ההנהגה בכל משפט סביביה, ונמצא לה ראש אחד כולל הכל. ואח"כ התפשטות הענפים רק ממה שנכלל בראש הזה. ותראה שבדמות זה תמצא בספירת...[הכתר] או אריך אנפין - שקומתו בכל האצילות, ואח"כ כל שאר הפרצופים אינם מלבישים אלא חלקים ממנו. והכתר כולל כל הפרצוף, והחכמה מתחלת לגלות ענפיו אחד אחד, שכבר יש בכל שאר הפרצוף כמו שיש בכתר עצמו. וזה סוד הרישא הזו שנעשה מקור לכל ההנהגה. ואמנם תראה כי זה כמו הכתר השורה בראש המלך, כי הוא עומד מלמעלה, והוא שורה על התחתונים, ואז נקרא שכלם עומדים תחת צלו, והוא באמת מתרומם מהם אף על פי כן, ולזה אמר, "דסתים יתיר לעילא":

ותראה שנקודת הכתר היא קמץ, והחכמה - פתח. וסוד הענין, כי באמת הכתר והחכמה הם ב' ראשים, אך הכתר הוא מתרומם למעלה כמ"ש, והאורות אינם מתפשטים ממנו אלא נשארים סתומים בו, אבל החכמה - שם יורדים האורות מהכתר ונפתחים להתגלות ולהתפשט, ולכן נקרא מחשבה. ותראה שאין שום פעולה לבטלה, ועם בהיות האורות קמוצים בכתר, שם נשרש שרש אחד לכל ההנהגה, עמוק וסתום מרומם מכל מה שאנו מדברים בעניני העבודה וחוקות ההנהגה הגלויה. ועל כן נדע שאין אנו מדברים כי אם מהחכמה ולמטה, אך שרש הדברים לפי הכתר אין מי שיוכל להשיג אותו. ובדמיון זה למטה אמר על הכתר שהוא שער הנ', וכולל כל המ"ט שערים, וזה מורה כי הוא שרש הכל, ושם הדברים נשרשים בשרש עליון על הכל, וזהו ממש, "ויברכו את שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה". כי העבודה היא למטה, ומגעת אל מה שיכולה להגיע, אל מקום מרומם ממנה שאינו נכלל בסדרי השבחים, ואי אפשר לסדר אותותיו ועניניו אלא הוא מסתדר מעצמו. ולפי שמה שנפתח בחכמה - נשרש בקמיצת הכתר, נאמר "מאד עמקו מחשבותיך". וע"כ אמר, "רישא", לפי שבאמת הוא ראש ומקור דסתים, בסוד הקמץ לעילא שהוא מתרומם:

ושם אפיק יו"ד בסוד תלת קוצין ונהרין בסוג הג' (לא) [קוים] כנ"ל, ונשלמה י' של השם ב"ה. ואח"כ מזאת... [היו"ד] נאצלת עוד המדרגה הב' בסוד הפתח, והיא מקום המחשבה. והיא לא עמדה בתיקונה עד שנתפרס פריסו. ותראה שהמחשבה היתה עומדת לצאת, והיינו ההדרגה הב' של האור, ולא היתה יוצאת, אלא מתקשרת תמיד ביו"ד העליונה, ואז היו האורות של היו"ד מתגלגלים על ידיה להוציאה. ומרוב הדבקות שהיתה רוצה המחשבה לרדוף ולהדבק בה, היה מתאצל מציאות אור אחד לתוך היו"ד הזאת, וכל כח שהיה צריך לצאת במחשבה היה מתדבק בחזק ורודף אחר היו"ד הזאת, ואז מכל מה שנאצל מן הרדיפות האלה כמ"ש, נעשה מסך אחד, והוא קשר האמצעי א' שיקשר תמיד היו"ד עם המחשבה:

והענין, כי אי אפשר לפי ההדרגה שתהיה המחשבה מתדבקת בראש, כי זה הולך לענין אחד וזה הולך לענין אחר, אלא זאת האהבה הושמה ביניהם, והיא גרמה רק לעשות הרקיע הזה, מחבר מים עליונים עם התחתונים. ותבין כי זה הרקיע היה לה מצד עצמה, לא היה להוציא אותו כי אינו לפי ענינו, אלא כשנתעוררה החכמה לצאת, טרם צאתה והתישבה במקומה נתאצל הרקיע הזה, והרי הוא יוצא מהיו"ד לפי התחתונים לא לפי עצמה, ואז כל האורות של היו"ד מאירים בזה הרקיע, כמ"ש, להאיר למטה, וכן נמצא תמיד, "ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא":

ולכן אמר, רעך דמחשבה חד פריסו אתפרס, ואינו אומר "פריס", כי לא פעולת היו"ד היא, אלא פעולת המחשבה, ונפרס כמו מעצמו, כי נמצאת שהמחשבה בונה אותו. ועוד תראה לקמן - זה סוד הקרום של מוח, ואעפ"י שנראה שהוא לכסות אור הכתר, נק' "קרום של מוח", כי אדרבא המוח הוא שעשאו לעצמו, והאציל אותו מהכתר. ותבין היטב איך שהתחתונים הם שממשיכים להם השרש מהעליונים תמיד בסוד המסך והפרגוד הזה. והאמת כי אינו נמשך כמו ציור, אלא אדרבא כמו מסך שהוא תיקון העלם אחד שעל ידו יוכלו תחתונים לקבל ממנו. והשרש מתכסה בתוך המסך הזה, כי הרי כן כל ענף מכסה את שרשו, והבן היטב:

ואפרש לך עתה זה הענין היטב, ובו תבין ענין מה שאמרו ז"ל, "במופלא ממך אל תדרוש" וכו'. כתוב בספר התיקונים כ"ב, "כתר עליון דא איהו שלימו דחמשין שערי בינה וכו'. בגין דאיהו מקור דלית ליה סוף". וכאן תראה מהו המותר לנו להתבונן בו, ומהו האסור באמת. הנה אחר שידענו ענין הספירות שהם י', לא פחות ולא יותר, ושהם אלה הי' ולא אחרים, אז נוכל להתבונן בהם לכל צד, דהיינו מה פעולת כל אחד ואחד, במה נבדלים בהנהגה זה מזה, איך הם מתפשטים בתולדותיהם, ומה חק ההנהגה בהן, וסוף דבר מה ענינם ומה תולדותיהם. כל אלה מותר לנו להבין ולהשכיל, ועונג הנשמות הוא להבין יותר בזה. ועוד ענין אחר אנו יכולים לדעת, והוא הסדר איך שיצאו הם בעצמם מן הא"ס יתברך שמו. ועם כל זה נאמר, "עשר ספירות בלימה הבן בהם וחקור בהם" (עי' ספר יצירה, א, ד). והאסור הוא לחקור מקור הספירות האלה, פירוש - למה הם אלה ולא אחרים, למה י', לא פחות ולא יותר, זה אסור לנו. כי זה פשוט שצריך שיהיה טעם לזה, והוא עומד בעומק רצונו של המאציל ית"ש שאי אפשר לנו לחקור שם כלל. אלא זה ידענו, שבהיותם מוציאים כל העולמות בזה הסדר שהם עתה, ואם היו מתחלפים אפילו קצת - לא היה כך, וזה הסדר הוא השלם בתכלית השלמות. אך למה זה הוא השלם - א"א לדעת, ואסור לנו לחקור. וכן לשאול למה באותו זמן נאצלו, לא קודם לכן, אסור ג"כ, כי זה תלוי בעומק רצונו יתב', שאסור לנו ודאי לחקור כלל, ומכל שכן לחקור בעצמות המאציל ית"ש, ובכל מה שתלוי במציאותו המוכרח - ודאי כל זה אסור, ועל כל זה נא', "המסתכל בד' דברים" וכו' (חגיגה יא,):

ואפרש לך בפרט על (ה)סדר המדות. הנה הא"ס ב"ה הוא הרצון העליון, שרש הכל. והדבר הראשון מה שגלה הוא הסדר הזה של עשר ספירות. ואח"כ התחיל לפעול לפי ענין הספירות האלה. וסדר הספירות בכלל הוא נקרא "כתר" באמת, וזהו הרישא המוזכר בכאן. והנה ברישא הזה לא נוכל לדעת אלא מציאותו ומה שיש בו, דהיינו הי' ספירות

עצמם, וסדר יציאתם זו אחר זו. אבל לא זה סוף ענין הכתר הזה, כי כאן יש באמת הטעם האמיתי של הספירות עצמם, כמ"ש למעלה, למה הם מנין זה, ולמה הם אלה, וכל טעמי הסדרים הראשיים למה הם צריכים להיות כך - תלוי מן העומק של הרצון כנ"ל. וזהו ממש ענין השער הנ' שנעלם מעיני הכל, ואסור להסתכל בו. ולמעלה מזה יש ענין מהות הרצון עצמו, וד' דברים של מה למעלה ושל מה למטה [וכו'], לדעת למה הוציא בזמן הזה ולא בזמן אחר, וכן כל הדברים ההולכים (עזה"ר) [על זה הדרך] והתלויים במציאותו ית"ש, וכל מה שעומד בענין הספירות המדבר מן הברי' עצמה - נקרא חקירה בכתר, והיא אסורה; וכל שכן, מה שתלוי ברצון המוציא את הספירות - זה נקרא חקירה בא"ס, וכל שכן שהיא אסורה, וכל שכן התלוי במציאותו ית"ש:

וכל מה שהוא מן הכתר ולמטה, פירוש מענין הספירות עצמם ולמטה - זה מותר לגמרי, ונא' בו, "במה שהורשית התבונן" (חגיגה יג. בשם בן סירא) רק כל שישער שכלו, ומה שהוא נסתר אליו ואין שכלו משיג - נא' לו "אם רץ לבך שוב למקום" (עי' ספר יצירה, א, ח), והיינו "אין לך עסק בנסתרות" (חגיגה שם). כי באמת שמי שאין מגיע לו להתעסק שם - (ו)אינו מתקן בהתבוננו שם, כמו שהוא מתקן בהתבוננו בדברים הנגלים אליו, והבן היטב. כל זה עיקר גדול בעניני עומק החכמה. נמצא, שהסדר כבר הושם בכלל אחד, נעשה ראש לכל המציאות שיהיה אחריו, והוא הכתר. (והוא) [והנה] המחשבה, שהיא החכמה בסוד פתח, שבה וממנה ולמטה הדברים פתוחים, (ו)היתה רודפת תמיד אחר השרש, כי הלא החק של הספירות נמשך אחר הטעם הראשון הקמוץ בכתר. אבל זה דבר שלא רצה בו המאציל ית"ש, ואין לשאול למה, כי די שהוא עשה כך לדעת שהוא השלמות. אלא מהרדיפה הזאת נעשה פרגוד כנ"ל, והוא ממה שהיה מתגלה מהספירות עצמם לצורך השגת התחתונים, והוא הוא האור המתאצל ביו"ד שזכרתי למעלה. ואז היו"ד פועלת למעלה בסתום, ומתאצל ממנה הפרגוד שזכרתי, ואז המחשבה מתדבקת שם. וזה הפרגוד כולל כל מה שיכולים להשיג מן הספירות, והוא עצמו מה שמבינים מן הכתר, אבל הכתר עצמו מרומם למעלה, ומה שנטוי בפרגוד הזה מתפשט אח"כ בכל מיני הידיעות. ובחכמה מתפשטים הדברים בכל סדרי ההנהגה ותקוניה, בסוד "מה רבו מעשיך ה'" וכו'. וזה שרש הכל למעלה למעלה, ואח"כ על פי הסדר הזה נמשכים והולכים כל הדברים למטה, כי כל כתר הוא מראה הכתר שכללו העליון, שהוא הכתר הכללי באמת. לכן לפי הענינים של הפרצוף ההוא גם יהיה כך כל עניניהם מגולים בסוד החכמה, וקמוצים לפי הכתר שלו, והולך להתקשר אל הא"ס ב"ה. אבל לגבי הפרצוף

העליון אינו כך, וזה הערך נשמר תמיד לפי שרשי הנשמות כמו שהם מקבלות, והבן היטב:

ונתחיל לפרש עתה מן הפרגוד ולמטה, כי כשנפרד הפרגוד אז המחשבה עמדה במקומה ורודפת אל הפרגוד הזה. והנה הפרגוד הוא אות ך והמחשבה הרודפת תחתיו הוא אות י אחרת, הרי א אחת שלמה - 'ך', והוא המנין של השם ב"ה שעדין לא נגלה בכל ענפיו לגמרי, כמו שנבאר עוד בס"ד. והנה היו"ד העליונה פונה אל הפרגוד, וכן היו"ד התחתונה פונה אליו כזה, א, והוא צורת האלף ממש. והנה אז בהתדבקות המחשבה היה הפרגוד מאיר. וסוד זה - כי המחשבה היא גם כן יו"ד, בסוד כללות כל היו"ד שבכתר, וזה מה שכל מה שקמוץ בכתר נפתח בחכמה. ואלה צריך לפשטם בסוד ה' עילאה ה' תתאה, אז ילכו הדברים בסוד שני עולמות - אימא ונוקבא, והם שתי הנהגות של פנימיות וחיצוניות, גוף ונשמה, שהם השרש הראשון של כל ההנהגה, וזה צריך להתפשט בסוד הרקיע, ה' לכאן וה' לכאן:

והענין, כי אלה הי' של המחשבה היו רוד...[רודפים] בפרגוד וחוזרים למקומם, ואז נאצל ענין חדש בפרגוד, והאירו י' אורות מסוד הרדיפה של המחשבה, ונעשה שם שתי ההי"ן. והרי נשלם שם הוי"ה ב"ה, הכל בסוד הכתר, כי כל זה נק' כתר בהתפשטות שלו, ומצד הכתר עצמו היה נעשה יו"י, אבל רדיפת החכמה חילקה בפרגוד שתי ההי"ן. והבן היטב, כי כנגד זה יש אח"כ הי' אותיות של המזלא בחכמה, ועל כן היו הרדיפות במטי ולא מטי, כי היו כל האורות שבחכמה רודפים בפרגוד, וגורמים שם התאצלות חדש, אבל חוזרים מיד למקומם, ושם נעשה הקבלה להתאצלות. וכך השלימו עד עשרה, ואז נשלמו השתי ההי"ן בפרגוד, ועשר אותיות המילוי במחשבה. והאמת, כי האצילות היה צריך להתחיל מלמעלה ביו"ד עצמה, ואז ממנה נאצלו אלה השתי ההי"ן בפרגוד. אך עיקרם מהחכמה, דהיינו המחשבה. נמצא כי הפרגוד נאצל מכח המחשבה הרודפת ביו"ד עצמה, והשתי ההי"ן בכח רדיפתה ע"י הפרגוד. ולכן נמצא בהם ב' חלקים - חלק הרדיפה מן המחשבה עד הפרגוד, וחלק הרדיפה מהפרגוד אל הרישא. ואז נאצלו ה' אחת בבחי' הרדיפה מהפרגוד עד הרישא, והיא ה' עליונה, ואחת בבחי' הרדיפה מהמחשבה אל הפרגוד, והיא תחתונה, והפרגוד באמצע, ונשלם השם בסדורו - יקו"ק. וכנגד זה ה' אותיות ראשונות במילוי שבמחשבה, בסוד חשב מ"ה, יו"ד ה"א, וה' אותיות תחתונות וא"ו ה"א, בסוד "ומעשה ידיו מגיד הרקיע", דהיינו עשר אצבעות הידים. ועל כן בכאן תלויה כל העבודה בסוד הפרגוד, וב' ההי"ן והרישא עומד על גביהם, והיינו כתר והמסך שלו:

ואח"כ יש המחשבה בסוד המילוי, ושם הדברים מתפשטים בפתיחה. ועל כן אמר ומגו ההוא פריסא ברדיפו דההיא מחשבה עילאה מטו ולא מטו עד ההוא פריסא נהיר מאי דנהיר וכדין ההיא מחשבה עילאה נהי בנהירו סתים דלא ידיע, ונאן הוא השרש של שני הסדרים שפירשתי לך בראשונה, בהיות הי' אותיות המילוי מאירים בחכמה, שהיא המחשבה, נסדר ענינם לפי היו"ד העליונה, רישא דסתים, דהיינו שם היה גוף היו"ד ותלת קוצין. וגם כאן יש אחת אמצעית בסוד גוף היו"ד, והיא סוד מל', וט' אחרות בסוד ג' קוין חח"ן בג"ה דת"י. וזה אינו נודע כלל, כי אח"כ מאלה הט' נעשה עולם האצילות, ומן האמצעית נעשה בי"ע, כמו שנבאר עוד בס"ד. ושרש זה הענין לא השיגתו אפילו המחשבה, כי לוקח ענינו מהיו"ד הראשון שלא יכלה להשיג אותה, אלא הפרגוד נפרס באמצע. ולזה אמר וההוא מחשבה לא ידע, ואז נעשה חבור בין אור הפרגוד ובין אלה שבמחשבה, ויוצא מהם שני הסדרים שאמרנו, מצד מה שבחכמה שיוצא מלמעלה, שהיא ההדרגה הראשונה, נעשה סדר הכללי, ומצד מה שבפרגוד נעשה סדר הפרטי, וסודם ב' ההי"ן:

ותראה עתה סוד גדול מאד. הנה יש הרישא שמאיר בפרגוד ומגלה שם ענינים מה שמגלה. ואח"כ נעשה מה שנעשה בסוד רדיפת המחשבה. ובהיות מתחברים אז נעשים שני חבורים, מה שיש במחשבה שלא ידע מעורר האור הסתום המאיר בפרגוד בסתום מוחש(?), הנה מזה הסתום יוצא הגלוי יותר, והוא ענין החלוק הב' ההי"ן כמ"ש. ואז מהיו"ד לפי הארת הרישא נעשה סדר אחד, שכל האצילות הוא ט"ס, וכל בי"ע - אחת הנשרשת למעלה מן הכל. ואז נעשה הענין של עיקר שכינה בתחתונים, כמו שתדע עוד בס"ד. ומצד הב' ההי"ן נעשה אצילות קודם כמו לשרש, ובי"ע תחתיו יוצאים ממנו, כמו נשמה היוצאת מהגוף. והזיווגים והתיקונים נעשים כלם באצילות בפ"ע, ומשם מתפשט למטה בבי"ע:

ועוד מתפשטים העולמות ד' - זה תחת זה, בסוד ד' אותיות שם השם ב"ה, אצילות - י', בי"ע - הו"ה. ונמצא לפי זה שאצילות הוא יו"ד אחת לבד. אך לפי הסדר הכללי הנעלם - אצילות הוא יק"ו, ובי"ע כלו הוא ה':

ונמצא שכך הוא סדר הפרגוד, יש לו ב' דברים, א' - מה שנעשה בו מרדיפת המחשבה, וא' - מה שמאיר בו בהעלם הרישא בעצמה, וזה אינו נודע מעצמו ולא אתיידע מזולתו ע"י הפרגוד, ולא נתגלה אפילו אחר שנמשכים, כי ממנו תולדות ע"י המחשבה, אלא ידענו שעומד בפנים במציאות סדר הפרגוד. ואז המחשבה אינה בוטשת כי אם באור הפרגוד, כי למעלה א"א לה להשיג, אלא שממה שיש בהעלם בתוך הפרגוד מתחזקת, ומוציאה

הסדר הכללי המשתווה עם מה שיש בה כבר בסוד העטרה שלה, וממה שהוא מבחי' הפרגוד עצמו מתלבשת היא בלבוש אחר, שנק' בינה. ואז יוצאים העולמות בסדר פרטי, שהם אצילות שרש עליון, ואחרים ענפים ממנו. והם נדרשים בשני אופנים, אצילות - נשמה, וביע - גוף. וזה הולך ומתקרב מעט לסדר הכללי. ועוד החילוק של אצילות בסוד י', ביע בסוד הוה, וזה רחוק לגמרי ממנו:

וע"כ אמר, כדין בטש האי נהירו דמחשבה והוא זה האור שאמרנו שאינו אפילו לפי השגת המחשבה עצמה, כי הוא רק התחזרות(?) הסדר העליון שנסדר כך, וזהו בטש בנהירו של פרסא דקיימה, הרי אור אחד, דנהיר ממה דלא ידע, הרי בחי' אור ב' הנמצא בזה הפרסא, והם ב' אורות שזכרתי למעלה, א' - אור הפרסא עצמה הנעשה לפי רדיפת המחשבה שהזכיר למעלה עד ההוא פריסא נהיר'. ונמצא שנמשך במחשבה אור הפרסא כלול מב' אורות, אור בתוך אור:

ועתה חזר ואמר, וכדין דא נהירו דמחשבה שנראה הלשון מיותר, אלא האמת, שזו היא בטישה אחרת, והיינו כי האור של המחשבה שהולך לפי ענין הרישא הוא מעורר מה שהוא כנגדו, שהוא האור ממש דלא ידיע ולא אתגליא שבתוך אור הפרסא, ואח"כ ישתמש מאור הפרסא עצמו לעשות הסדר השני. אבל עכשיו נהרין כחדא לפי שהם ממין אחד, רק זה מה שנמשך מהשרש וזה הענף עצמו, ואז אתעבידו ט' היכלין, ואלה ההיכלין אינם כמו הספי' הנגלות:

והענין הוא, כי הנה הפעולות הנפעלות מכל פועל הם פעולות הא"ס ב"ה, כי הוא המנהיג את הכל. ונמצא שנקראים כולם כלים שהא"ס ממלא אותם. אך באמת הכלים הראשונים הם אלה, כי אלה אין להם פעולה פרטית כמו שיש לספירות, שלכל אחת יש פעולה בפני עצמו, אבל אלה אינם אלא ההיכלות שמתפשט בהם הא"ס ב"ה. ומצד עמדו שם הוא פועל הפעולות של הספי', כי הלא הוא רחוק מכל מיני פעולה בפעולותינו, ואין שייך בה שום ל' [לשון] של פעולה כמו שאנו מדברים. אבל בעמדו באלה ההיכלות, משם יוצאות ההארות שנוכל להזכירם בשם פעולה, והם הם הספירות. ונמצא שזהו המציאות הראשון מה שהמציא הא"ס ב"ה להתלבש בתוכו, כדי לפעול מיני פעולות, שילכו בסדר שהם הספירות עתה, שיפלו בהם הלשונות שאנו מזכירים בהם. ותראה כי כאן הם י' אותיות של מ"ה. ונמצא שסוד אדם הוא שרש הכל, ומשם והלאה הולכים כל הדבורים בלשון בני אדם, והבן מאד:

והנה אלה לא נוכל להזכיר אותם לא בשם נהרין דהיינו כלים ונפשין שבהם, ולא רוחין ולא נשמתין, אע"פ שהכל יוצא מהם. וסוד זה הלא כבר שמעת למעלה, ענין החכמה

ידיעא ולא ידיעא, כי אין אנו יכולים לדעת איך הם הספירות האלה בבחי' א"ס. ועל כן בצאת החכמה מלא ידיעא לידיעא, הנה נכללו כל הספירות בסוד כתר, ושם נכלל כל הסדר הזה, בדרך סדר אחד נעלם, לפי מה שפועל בהם א"ס ב"ה. וזה הוא יותר קרוב מעט אלינו, והוא מה שמשגיח הא"ס ב"ה על נאצליו ושורה עליהם, והיינו בחינה אמצעית בין הלא ידיעא לידיעא. אך כדי שיתחברו בו בדביקות אחת הספי' עצמם לפי ענינן למטה, עשה לכתרו זה בחינת היכלות, והם עצמם בדמיון ההיכלות שלמטה, שנתפרש במקום אחר סודם, איך שהכבוד המתפשט בבריאה, מסתדר בסדריו כמו שצריך לצורך ההנהגה והוצאת המשרתים, בסוד עשר הויות בנקודים המפורשים באורך בס' ברית מנוחה. אך ההיכלות הושמו לסדר אחד, שבו יהיה מתדבקים המשרתים בשרש, שהוא הכבוד. וזהו סדר אחד פרטי הצריך לזה בסוד הנפשין והרוחין שבהיכלות שמתקשרים כולם, עד שנקשרים בנשמה העליונה העומדת בהיכל קודש-קדשים, וכמבואר במ"א:

ובהיכלות עומדים ראשי המשרתים, אותם שנבראו לצורך זה, לבחינת התדבקות הנפרדים בשרשם. ומחוץ להיכלות שומרים סביב במקומות המוכנים כל שאר צבא המלאכים למעלה ולמטה. ודבר זה כבר נתפרש בזהר בפ' בראשית ופקודי עי"ש. כן הענין הזה ברומי מרומים, כי יש היכלות בבחי' הרישא עילאה, ובתוך ההיכלות האלה כמה מיני אורות שאינם נודעים, והם עומדים ראשים לספירות לצורך התדבקם בדביקות עליון בשרש היחוד ב"ה, וכמו שהכבוד עומד עליהם לפנים מהפרוכת, כמבואר שם בפ' פקודי בהיכל ז', כך בכאן הרישא עילאה עומד לפנים מן הפרגוד, וההיכלות תחתיו, ובהם האורות ראשי הספירות, שאמר עליהם באלין קיימין כל רזא דמהימנותא, ועוד נפרש לך ענין זה בס"ד:

והנה מצד עמוד הא"ס ב"ה באלה היכלות, יוצאות מיני פעולות שהם הספירות עצמם, ועומדים בג' מדריגות זה למטה מזה בסוד נר"ן. וזה נמצא בכל ספירה וספירה. והבן בכאן סודות גדולים. כי הנה למטה מהיכלות עצמם יוצאים המלאכים, הסובבים אותם והעומדים מחוץ מהם. וכן גם למעלה כל האצילות יוצא מאלה ההיכלות. אבל אעפ"כ לא לפי סדרם, אלא שנעשה התלבשות אחת, ונתלבש זה הסדר בסדר היוצא מן הפרגוד עצמו, ונתעלם בו. ואז יצאו הדברים לפי הסדר ההוא, והיינו יצאו מיד נר"ן, וזה בכל ספירה. ובאמת כל אחד מתחלק לג', הרי הם ט', ואז נעשו חב"ד חג"ת נה"י, והוא כללות האצילות רק בסוד נר"ן. ואז היה פועל הסדר של הב' ההי"ן, ולכן כנגד אלה נעשו בי"ע, שהם רק כלים לנר"ן אלה, ונשלמו העולמות כך:

ואז פעל עוד סדר אחר, והוא סדר הוי', שפירשנו למעלה, ונשאר י' באצילות, והו"ה בבי"ע, וכדי לעשות יחוד עליון שיתקנו בתחילה...[התיקונים] בשרש בכל העולם, לפי מה שהוא מתחילים...[הזווגים] באצילות מלמעלה למטה, ומגיעים כסדר עד העשיה. והם התקונים של השכינה, כל עניני הגלות והגאולה, כל עניני התפילות בסוד הזווגים ההולכים לפי ענין הה"פ [= הה' פרצופים]. זה הכל בסוד יקו"ק, עד שמתחילים להתהלך בסדר האחר, והוא ענין ההיכלות, שהם נעשים להגיע ג' כלים אל נר"ן שבאצילות, וזהו מה שמוזכר בפ' פקודי בענין היחוד "נשמתא עאלת ונהירת לגו". וע"כ הכל בסוד הבינה בהתפשטות מלוי המלוי:

ואחר כך עולים הדברים ונקשר כל זה בט' היכלין האלה, ומתפשט ההתלבשות מבינה לחכמה, ואז מתגלה ענין יותר עליון, והוא האמצעית שבי' על המחשבה, עומד כנגד הרישא העליונה. וזהו שאמרו שבסוד הקרבן מחשבה אתעטר בא"ס, והיא התחברות הרישא העליונה שלפנים מן הפרגוד עם כל הרזי מהימנותא שבהיכלות. ומתגלה עוד כח אחר יותר עליון שאינו מתגלה כי אם אז, והיינו שכל בחינת הכבוד שבבי"ע מתעטר בסוד הא' האמצעית, ונחשבת לעטרה בראש הכל, בסוד "אשת חיל עטרת בעלה". וזה "עיקר שכינה בתחתונים", כי אינו יכול סוד היחוד הגדול הזה להתגלות באמת אלא ע"י התחתונים, וזאת היא תכלית העבודה ודאי, וז"ש בהיכלות "וכד האי סליק נהירו דלתתא תפיס ביה" והבן היטב:

ואפרש לך הדבר בסדר נכון. כבר שמעת ענין רישא וסופא, ועוד יש האמצע שהוא ג"כ כלול משם וכנוי, כמבואר במ"א. ותראה שכל אלה עושה סדריהם בפ"ע, דהיינו הנה הם ט' היכלין לבד מצד המחשבה, כי הא' האמצעית לא נתגלית עדיין, אך כשנתלבש בבינה, אז מיד נעשה אעפ"כ דו"ן והם מצד האמצע, דהיינו הוי"ה ואלקים. וזה וייצר בב' יודי"ן, שפירשנו למעלה,והוא וייצר ה' אלקים, והוא ניקוד צירי שבבינה. כי כל מה שאנו מדברים משם ולמטה הוא מן ההיכלין, ונמצא שמתחיל בבינה, ושם נעשה סוד דו"ן בכל העולמות, כל אחד בפ"ע. אבל אין חבורם תכלית היחוד, כי אינו אלא שלמות האמצע. אלא שכשזה נשלם, אז מתחבר רישא וסופא ג"כ, וזהו ב' עניני דו"ן, וס"ז, כי קודם תשלום הסופא שהיא שרש הנוק' באמת הנה לא נגלה שלם אלא ענין הרישא, והולכים הדברים ומזדמנים אל הסוף בסוד סופא. וכן לא יש עדיין אלא גלוי הט' היכלין. ועם כל זה יש דו"ן מבחינה הזאת, והיינו שם וכנוי, וכשחיבור של זה [נשלם], נשלם עמו חבור רישא וסופא, בהתגלות הסוף בשלימותו, והבן היטב. ונמצאים שני דברים נתלין זה בזה. ושם יאקלוקקי"ם עושה חבור דו"ן באצילות, ואח"כ בבי"ע, כל

אחד בפני עצמו, והכל מצד הט' היכלין לבד. וכשזה נשלם, אז מתגלית הא' אמצעית, והיא עיקר היחוד. ועם היחוד זו"ן האצילות - תלוי היחוד של אצילות ובי"ע בסוד דו"ן, והאמת שמצד חכמה יש הענין של יאהדונה"י, והוא חבור אצילות ובי"ע בסוד דו"ן כלליים. וזה מושרש כבר, אלא שהוא צריך לעמוד לפי החיבור הפרטי של זו"ן דאצילות בסוד האמצע:

ונמצא הסדר כך צריך להתעורר בסוד החיבור הזה של יאקדונק"י, והוא התלוי בחכמה. אך זה לא יוכל להיות אלא אחר שנשלם אותו של יאקלוקקי"ם. ולכן צריך להיות נתלה בזווג זו"ן האצילות, ועולים בסוד ההיכלות להתחבר שייפא בשייפא, עד התחברות אצילות בבי"ע, בסוד תרי פלגא דגופא דאתעבידו חד גופא. והיינו מ"ב זווגים כמבואר במ"א. ואף על פי כן אינו עדיין אלא עולה התיקון אל הזווגים שמצד בי', ונשלם בהתעוררות מלמטה למעלה יאקלוקקי"ם, שאז יוצא הדבר לתיקון החכמה, ונכללים כל הספירות בהיכלות בסוד ט' היכלין, ומתעורר היחוד העליון להשלים הכל. ומגיע בתחילה מצד השלמות שאמרתי למעלה, שהוא רעותא דלא אתפס לעלמין. והרי השלימות משלים באמת ענין השם והכנוי לפי הצריך בזיווג...[ההוא], ואז נשלמים זווגי הבי' בסוד האמצע, והכל בסוד יקו"ק, דהיינו סדר אבי"ע. ואז מתעורר הסדר של ב' הה"ן בסוד גוף ונשמה, ומגיע היחוד אל...[בחי'] זאת, ונעשה השפעה, ומשם מסתלק לענין החכמה עצמה בסוד י'. ואמצעית, והוא סוד הסוף המתגלה בחבור עם הראש, וניתוסף אור בכבוד מצד הרעותא העליונה, בסוד האמצעית המתגלית. וכשזה מתגלה, נעשה א', והיא א' לכל הצדדין, ואז תופס הכבוד בזכר שלו, דהיינו אדנ"י בהוי"ה, והיינו הד' מתחברת לא"ח, ונעשה יחוד גמור של הרישא וסופא. וכן לכל צד נעשה כל הזווג בסוד שלמות היחוד...[לגמרי]. והרי שכל היחודים תלויים בד' של אח"ד, בסוד הסופא המתגלית, והבן מאד:

כלל הדברים, סוד המחשבה נסתר למעלה בסוד חכמה, ועם כל זה יש ענינה בספירות סדר שהם מסתדרים לפי ענינה, והיא יאקדונק"י, וסודם...שמי וזכרי. והפה העליונה מוציאה זה השם, דהיינו היו"ד שבה המוציא במספר צבאם וכו'. ומצד הבינה יש יאקלוקקי"ם, והם זיווגי רישא וסופא וזיווגי אמצע. והתכלית לזיווגי הרישא והסופא, אך הם תלויים בזיווגי האמצעי. לכן הענינים מקבילים זה לזה. וכל תנועה של רישא וסופא מראה תנועה בזיווגי האמצעי לפי ענינם. וכשמעוררים הרישא וסופא נראין התולדות באמצע, ומגיע הכל (מלמעלה למטה) [מלמטה למעלה] בסוד התעוררות תחתון עד א"ס ב"ה. והמ"ב זיווגים הם לפי הרישא והסופא, כי הם הגורמים לט' היכלות

להתחבר לרישא שלהם. ובהיות הא"ס ב"ה מתעורר, היחוד השוה הוא המתעורר, ומשלים תחילה בסוד השלמות זיווג האמצעי בסוד יאקלוקקי"ם. ואז נעשה הזיווג באצילות, והעולמות העומדים שם תחתיו, כי הם רק ענף, ונכללים בנוק' שעושים לה כנפים כידוע. ומשם חוזרים לבחינה התחתונה של המחשבה, דהיינו סוד הב' ההי"ן, בסוד נשמה וגוף. והוא מה שלוקחת בסוד הפרגוד עצמו, בבחינת הב' ההי"ן הנעשים בו מרדיפת המחשבה כידוע. ואח"כ חוזר אל זיווגי הרישא והסופא עצמם, בסוד ט' והאמצעית, וזהו יאהדונה"י:

ובפ' פקודי בהיכלות קורא לכבוד - מחשבה, יען אז נכנס האצילות בכבוד כשמתעוררת המחשבה להתעטר בא"ס. ובצאת הרישא בסוד האמצעית של המחשבה מצד השלימות שבנהירו דלתתא שיוצא משם, ממש תפיס בה, והבן מאד:

והנה באלה ההיכלין יש רעותא, והוא כדמיון הרוחין ונפשין שיש בהיכלות למטה. ובמחשבה יש כל י' אותיות כנ"ל. ואז יוצאים למטה ממנה ט' היכלות, היא הא' הכולל כולם, וההיכלות שלמטה נדבקים באותיות שבה:

וזה שאמר רעותא דכל ט' נהורין דקיימי כולהו במחשבה (דאוקי) [דאיהו] חד מינייהו, שהם עומדים בסוד הט' שבה, והם רוצים לרדוף אחר הט' אלה שבמחשבה להתדבק בם, וכשעומדים בהם אינם נודעים עוד כלל, והוא זמן הדביקות השלם. וכל אמיתת סוף התקונים תלויים באלה, ובהתדבקות שהם מתדבקים בא"ס ב"ה, שהרי כל עניני הספירות חוזרים בה אל היחוד, ואז נקראים כולם א"ס. והוא בבחינת האמצעית המתחזקת על כלם, ונעשה היחוד בסוד אח"ד. ואז אלה האורות מאירים למטה בסוד מטי ולא מטי, ואינו נראה עוד לא הרעותא של היכלין, ולא המחשבה שנכללו בה, אלא הכל בסוד א"ס ב"ה. וכל זה בסוד החכמה:

ואחר כך יש הדרגה הג' של בינה - ואז יוצא מה שיוצא בסוד הפרגוד כנ"ל, ונעשו העולמות בסדר ההוא. ואז כל הדברים האלה נכללים בסוד חוט א"ס ב"ה שנמצא בכל הספירות, ואין נראה עוד שום אחד מהפרטים, אלא חוט א' כללי נמשך בו הא"ס ב"ה ממש, בסוד הדבקות הנעשה כבר. והוא סוד אח"ד. ולכן אחד ה"ס החוט:

וז"ש ואעיל דא בדא עד דאתכלילו כלהו כחדא, שבהכנס כל הדברים האלה בסדר הבינה הם מתחברים כולם בחיבור אחד ונעשה כללות חוט אחד לבד, כנ"ל. ואח"כ בתיקון הקרבן מתחדש התיקון כראוי ע"י ב"א [בני אדם]. ונקרא שמתחדש ממש מעשה בראשית, שאז אח"כ שנתקנו כל הספירות ע"י הקרבן, מגיע לחדש התיקון הפנימים, ונכללים כולם עד המחשבה, והמחשבה בא"ס ב"ה, ואז נשלם ענין החוט כראוי:

והנה א"ס ב"ה מתדבק בנאצליו בסוד ההיכלין האלו, והאור שממנו מאירה המחשבה, וה"ס המשך הרישא בסוד האמצעית, וזה נקרא אין, דהיינו ע"ק דאיקרי אין דביה תליא אין. "אין" הוא קשר אחד של הרישא הנמשכת למחשבה בסוד האמצעית, ולכן הוא "אני", והוא "אין", הכל ענין אחד, "אין" בסוד הרישא, "אני" בסוד המל'. וזה תשלום תיקון השלם בסוד זה האין. ולפי שענינו נעלם מאד נקיא כך, וזה קיום כל הדברים, וז"ש וע"ד כלא קאים, כי מזה הקשר נאצלים, וממנו מאיר הכל. וס"ז יש מאין, "והחכמה מאין תמצא" - המחשבה ע הנהירו שלה, "ואי זה מקום בינה" - מי, דקיימא לשאלה, והבן היטב: